

III

FRAGMENTOS DEL FUERO LATINO DE ALBARRACÍN

En una rápida visita al archivo municipal de la ciudad de Albarracín, tuvimos ocasión de advertir la existencia de un libro, encuadernado en pergamino a fines del siglo XIX, formado por 46 folios de pergamino, en letra francesa clarísima, y que contenía fragmentos del fuero primitivo de Albarracín.

Para juzgar del interés que tal manuscrito pudiera tener, consultamos la edición que don Carlos Riba hizo en 1915 de la *Carta de población de la ciudad de Albarracín, según el códice romanecado de Castiel existente en la Biblioteca Nacional de Madrid*¹, y pudimos comprobar que sólo noticias vagas se conocen respecto al fuero latino de la vieja ciudad. En la pág. XII dice el editor: "Es indudable que la ciudad de Albarracín tuvo primitivamente fueros propios. No han llegado en su totalidad a nuestros días, pero se alude a ellos, como de cosa vista, en una noticia del Archivo de aquella ciudad que existe en la colección de Traggia." Y cita la referencia que se halla al tomo VI de dicha colección: "Varios fueros de Albarracín, Arch., lib. 1.º, fols. 197 y 218; libro 3.º, folio 190; libro 4.º, fol. 645".

Todo esto no es más que repetición de lo que trae el *Catálogo de fueros municipales y cartas pueblas*, publicado por la R. Academia de la Historia, pág. 7.

Pero la nota de Traggia no debe referirse a estos fragmentos latinos que ahora se publican. En cuanto el desorden del Archivo municipal de Albarracín permite buscar, creo que esas notas de Traggia se refieren a unas colecciones facticias de documentos de la segunda mitad del siglo XIII en adelante, que forman esos libros, que él cita hasta en número de cuatro; son todos documentos en papel, pegados en hojas iguales y encuadernados en forma de li-

¹ Zaragoza, 1915. Es el tomo X de la *Colección de documentos para el estudio de la Historia de Aragón*.

bro, y claro está que al hablar de fueros, se quiere decir disposiciones relacionadas con el fuero primitivo, para modificar a compás que los tiempos avanzaban.

Tres son los fragmentos del código conservados: los folios IX al XXIII (falta el XVII) que son los fols. 1-14 actual; los folios XXXIII al XLVIII, que corresponden al 15-30, y los folios LXXIII-LXXXVIII, o sea los 31-46 de ahora. Llevaban foliación antigua en números romanos, y debía de ser copia de algún otro original, ya que alguna vez se ve raspado y escrito sobre él, como si hubiera habido un cotejo.

El tamaño de los folios es de 290 × 225 mm.; la caja, de 200 × 125 mm., y cada página tiene 24 líneas a toda plana. La tinta es negra, bastante fuerte; los epígrafes de los capítulos son de tinta roja, y casi todos puestos al margen. Algunas letras capitales van iluminadas en rojo y azul, y con ciertos adornos. Se ve que era una copia esmerada, destinada seguramente al archivo de la ciudad.

Incompleto como está el fuero, no podemos precisar la fecha; pero la letra es de principios del siglo XIII. El fuero lo daba don Pedro Fernández, señor de la ciudad.

La familia de Azagra tenía la soberanía de Albarracín, por lo menos desde don Rodrigo Pérez de Azagra, citado en privilegios de 1134 a 1157; por este año había muerto. De su matrimonio con doña Toda López, hija de don Lope Garcés, primer señor de Alagón, tuvo a don Pedro Ruiz de Azagra, entre otros hijos. Este don Pedro intervino en la política de Castilla y Aragón desde 1157 hasta 1190 y casó con doña Toda Pérez de Arazuri. Hijo de éstos fué don Fernán Ruiz de Azagra, señor de Albarracín desde 1190, por agosto, y casó con doña Teresa Joanes o Yáñez.

El que dió el fuero de Albarracín suponemos que fué el hijo de éstos, don Pedro Fernández de Azagra, nacido en 1192, III señor de Albarracín, Coviellas, Huélamo, Rodenas, Tuesa, Chelva, Altura, Santa Olalla, Exea y otros muchos lugares, y que se llamaba "famulus Sanctae Mariae et dominus de Albarracin". Por 1218 era Mayordomo mayor del Rey de Aragón. Pero en 1220 se refugió en Albarracín don Rodrigo de Lizana, porque el rey don Jaime le ocupó su castillo de Lizana, y resistió el sitio del Rey. Asistió a la conquista de Valencia y fué uno de los encargados del re-

partimiento de heredades y términos. Parece que había muerto ya el 6 de septiembre de 1246, a juzgar por una escritura de empeño que otorga la Orden de Santiago de las rentas de Santa María de Albarracín y de sus aldeas, y los demás derechos, para pagar las deudas de don Pedro.”²

Puede suponerse que antes de 1220 daría don Pedro Fernández el fuero del cual son estos fragmentos.

Nos limitamos a reproducir el texto de los fragmentos conservados, poniendo en nota al pie el lugar correspondiente de la *Carta de población*, editada por don Carlos Riba, y señalando las variantes principales de ambos textos. Pero sin hacer estudio alguno comparativo de la parte interna del documento, que harán los especialistas de la materia. No creemos perdidas del todo nuestras vacaciones, empleadas en parte en copiar este venerable fragmento, salvándolo así de una posible pérdida y sacándolo de la oscuridad en que indebidamente se halla.

ANGEL GONZÁLEZ PALENCIA,
Académico de la Historia.

INOCENTA GONZÁLEZ PALENCIA,
del Cuerpo de Archiveros, Bibliotecarios y Arqueólogos.

[Fol. IX]. ...uerit de his que simul acquisierint iuxta uotum³. Set in die compoti Sancti Michaelis probi homines aldearum cum iudice et notario omnes donationes faciant ad suam propriam uoluntatem ad melioramentum concilii, ut concilium non sit fraudatum. Et si aliquis sine mandato surrexerit et aliquid dare promiserit, lapidetur. Set sciendum est [*Carta*, pág. 23] quod omnis donatio quam quinque homines uel amplius in concilio contradixerint, cassa et frigida habeatur. Item notandum est quod homines ciuitatis Sancte Marie non possint dare uel etiam mandare aliquid super aldeanis nisi tantummodo domino P[etro] Ferrandi⁴ cum aduenerit, cum assensu et consilio proborum hominum aldearum, et hoc statutum est cum homines ciuitatis Sancte Marci pectare de iure aliqua non tenentur.

[Fol. IX.] QUOD NON PETAT QUI PORTELLUM CONCILII TENUERIT.

Item mando quod omnis homo qui portellum concilii tenuerint in ipso anno non petat in ciuitate siue in aldeis et qui uero petierit per-

² Véase la historia de la familia Azagra: L. Salazar y Castro, *Historia de la Casa de Lara*. Madrid, 1697; tomo IV, págs. 145 y sigts.

³ Corresponde el principio del fragmento con la pág. 22, línea 31 de la edición de la *Carta de población de la Ciudad de Santa María de Albarracín, según el códice romanceado de Castiel*, hecha por don Carlos Riba, Zaragoza, 1915. (Citaremos abreviadamente por *Carta*.)

⁴ *Carta*, pág. 23: “al señor Rey”.

dat portellum et pectet domino P[etro] Ferrando⁵ mille solidos, et hoc ponat in sacramento.

DE ELECTIONE IUDICI ET ALCALDES, NOTARII UEL ALMUTAZARB ET DE INSTITUTIONE APARITORVM ET DE MERCEDIBUS EORUM.

Mando itaque quod dominica prima ante festum sancti Michaelis annatim concilium ponat iudicem et notarium et IIII alcaldes, et almutaçaph, et questiores et sagionem ut in sequentibus erit dictum. (Dos líneas tachadas)⁶.

Omnis miles qui in ciuitate Sancte Marie per unum annum precedentem equum ualentem viginti morabetinos alfonsies vel amplius habuerit et in festo Sancti Iohannis, [cinco líneas de otra letra, escritas sobre raspado, tan borrosas que no se pueden leer]⁷.

[Fol. IX, vto.]. DE COLLACIONE DISSEDENTE IN IUDICE DANDO.

In eadem die martis si illa collacio unum iudicatus illius anni fuerit uel sors ceciderit conchors in dando iudicem fuerit dent illum iudicem prudentem circumspectum, scientem discernere [*Carta*, pág. 24] inter uerum et falsum, inter iustum et iniustum, habentem caballum et domum propriam, ut est dictum. Si uero illa collacio in dando iudicem dischors fuerit, iudex et alcaldes anni preteriti fideliter iactent sortes et super quem sors ceciderit fiat iudex, secundus uero maiordomus. [Dos líneas tachadas.]

Mando itaque quod omnis homo qui equum suum inter annum uendiderit uel aliqua ocassione eum perdiderit habeat emptum equum alium ualentem precium usque ad LX dies, et ducat illum in concilio ut uideatur ab hominibus. Set si hoc non fecerit qui ad diem statutum equum emptum non habuerit, non eiciat sortem anno illo ullo modo in iudicatu.

Similiter non sit iudex neque alcaldus qui iudicatum uel alcaldiam in parentele siue domini ciuitatis habere uoluerit aut iudicatum uel alcaldiam uendiderit, siue in eum annum sacramentum participem fecerit, neque portellum concilii teneat diebus omnibus uite sue. Similiter quelibet collacio supradicta die det suum alcaldem qualem iudicem assignauimus in predictis.

DE COLLACIONE DISSEDENTE IN ALCALDE DANDO.

Veruntamen si aliqua collacio in dando alcaldem dischors fuerit iudex et alcaldes anni preteriti de illa collacione quam sibi placuerit

⁵ *Carta*, pág. 23: "al sennor Rey".

⁶ El texto de la *Carta*, pág. 23: "por esto decimos que cada anno nengún ombre non deue tener officio de conceyo ni portiello si non por anno tan solamente, si non mas tod el conceyo non pidiese a él".

⁷ Véase el texto en *Carta*, pág. 23.

eligant in alcaldem et omnis hec electio fiat ad honorem domini P[etri] Ferrandi ⁸ et ad utilitatem concilii bona fide.

DE SACRAMENTO IUDICIS ET ALCALDUM NOTARII ET ALMUTAÇAPH ATQUE SAYONI.

Electione igitur facta et de omni populo confirmata, iudex et notarius, alcaldes, et almutaçaph et etiam sagio iurent in concilio super crucem et quatuor euangelia quod timore persone uel uerecundia uel amore parentum siue amicorum, uel uicinorum, seu extraneorum, nec prece, nec precio forum non uiolent uel uiam iusticie non permitant. Questores siue iurent in concilio siue in curia alcaldum non est curandum nisi tamen uero iurent.

DE IUDICE AUT ALCALDE INFIDELIS FUERIT.—[*Carta*, pág. 25.]

Item sciendum est quod si forte iudex uel alcaldus pro sacramento de mendatio. [Fol. X] aut de falsitate probatus fuerit perdat officium seu portellum concilii et insuper encartetur ne amplius in testimonio recipiatur et quodcumque dapnum illa occasione euenerit pectet duplatum hoc idem iudicium habeat et hanc penam sustineat iudex siue alcaldus qui ueritatem ocultauerit aut iudicium firmauerit aut aliut testibus interrogauerit nisi hoc quod iudicauerit aut infidelis concilio fuerit seu iudicium carte despexerit aut ne legatur prohiuerint minando notarium uel eum urbis exasperando.

QUOD IUDEX ET ALCALDES PECTENT DOMINO HUIUS CIUITATIS C. AUREOS.

Mando itaque iudici et alcaldibus quod sint communes pauperibus et diuitibus, nobilibus et ignobilibus suo iure; et si forte culpa illorum aliquis iusticiam non habuerit et illa occasione illius querimonia ad me dominum P[etrum] Ferrandi ⁹ et ego probare potuero quod secundum forum non fuerit iudicatus, iudex siue alcaldes pectent querimoniosam petitionem duplatam et Domino P[etro] Ferrandi C. aureos alfonsies.

DE IUDICE QUI APPARITORE MITTERE NOLVERIT.

Item si quis querimoniam proposuerit iudici et alcaldibus siue concilio pro qua iudex ambulatorem debeat mittere, si usque in sequenti die illum non miserit, querimoniosus conquiratur de illo alcaldibus et tunc iudex pectet alcaldibus XXX solidos et quereloso petitionem du-

⁸ *Carta*, pág. 24: "del sennor Rey".

⁹ La *Carta* conserva aquí, pág. 25: "el nombre del señor de la ciudad, Pedro Fernández, en lugar de haberlo sustituido por el del Rey, como hace de ordinario.

platam, et si forte alcaldes iudicem cogere noluerint pectent concilio XXX solidos et conquirenti petitionem duplatam ¹⁰.

DE EO QUI QUERIMONIAM PROPOSUERIT IN CONCILIO ANTEQUAM IUDICI ET ALCALDIBUS.

Et quicumque suam querimoniam concilio proposuerit antequam iudici et alcaldibus [*Carta*, pág. 26] pectet XXX solidos iudici et alcaldibus et illi de quo conquestus fuerit qui partem habeat sicut unus de alcaldibus suo iure.

DE OFFICIO ET FIDELITATE IUDICIS ET MERCEDE.

Mando itaque quod iudex Sancte Marie ha [fol. X vto.] beat pro mercede seruicii quod concilio fecerit IIII centos morabetinos et habeat similiter vicesimum omnium illarum rerum quas concilium voluntarie dederint domino P[etro] Ferrandi. Prepterea mando quod iudex habeat nouenam partem calupniarum que pertinent ad palatium et aliarum quas ipse collegerit iudicatas.

DE HIS QUI IUDICI UETERA REMANSERIT IN DISCURSA.

Et si forte iudici ueteri aliquid de dono quod domino ciuitatis concilium uoluntarie dederit aut de quintis si aliquis ipse collegerit aut de computatione concilii in praedicta die sui exitus quod non sit paccatum ad colligendum remanserit iudex novus illud accipiat atque paccet et in directum habeat, quod ad illum pertinet suo iure. Quare quia si iudex aut alcaldes ueteres illa die hominem captum tenuerint non pro manifesta uel non iudicata calupnia iudes et alcaldes noui ipsam iudicent atque colligant si iustum fuerit iuxta forum. Set si praedicta die iudex et alcaldes anni preteriti hominem captum pro calumpnia uicta, uel manifesta tenuerint ipsi eam colligant uel inde suam faciant uoluntatem. Omnis alie calumpnie diuidat iudex cum alcaldibus et alcaldes cum iudice prepter ea qui superius iam sunt dicta.

QUOD NEMINI INUITO IUDEX IUDICET UEL ALCALDES.

Set sciendum est quod iudex siue alcaldus non debet iudicare alteri nisi illis qui ad eorum iudicium uenerint iudicandis ¹¹. Obstatutum est ideo pro illis qui solent multociens illos homines qui uenerint ad eorum iudicium antequam suas teneant rationes.

¹⁰ La *Carta* añade, pág. 25: "Et si por uentura los alcaldes al iudeç no quisieren constrennir pechen al conceyo XXX maravedises y al querelloso la demanda dublada."

¹¹ La frase siguiente no se tradujo en la *Carta*.

QUOD IUDEX HABET FACERE.

Notandum est illud quod iudex per se debet facere scilicet fideiussores de saluo [*Carta*, pág. 27] et super leuatores pro calumpniis et querimoniis que ad eum uenerint, semper accipere et pectas aldearum et quintas et calumpnias debet colligere et illa omnia que concilium pro seruicio domino P[etro] Ferrandi siue alii dederit sua [fol XI] libera voluntate. Et ipse iudex superleuatores ambulatorum et domos cum pignoribus recipiat pro quibus concilium sua directa habeat, et est forum. Debet etiam dare directum omnibus qui ad ipsum uenerint conquirentes. Et debet pignorare similiter illum qui pignora defenderit uel abstulerit pignoranti. Debet itaque ad suam portam iudicare illis qui ad placitum uenerint iudicandos; hora uero preconandi siue includendi placita sit de hora tertia usque ad meridiem, iuxta forum.

DE PRECONIO CAUSARUM.

Placitorum uero principium est maiori campana Sancte Marie cotidie assignetur et ut forum precipit in horis predictis qui si iudex ante dictam horam uel post meridiem placita tenuerit, qui ad illa non uenerit cadat non a causa. Et siquis iudicem uel alcaldum siue alium quemlibet in placitis dehonestauerit pectet V. aureos alfonsies.

SI IUDEX EXTRA PROPECTO FUERINT.

Et si forte iudex annale necessitate aliqua extra ciuitatem perrexit loco suo semper relinquat uel desinat quandiu alcaldem iuratum pro iudice qui loco suo iudicet et iusticia faciat et uices eius supleat habundanter. Sed ita non fuerit ille iudex facticius totum dampnum reficiat quod in ciuitate euenit sua culpa. Et cum iudex annalis siue facticius pignorare debuerit semper pignoret cum uicino. Iste sunt cause quas iudex iuratus facere per se debet. Omnis namque alie pertinent ad iudicem et alcaldes [*Carta*, pág. 28.] ut iusticiam de malefactoribus facere et per totam ciuitatem dare iudicia atque insimiliter in die ueneris iudicare.

DE QUERIMONIOSO QUI IUSTICIAM FERRE NON POTUERIT...

Et est sciendum quod si aliquis iniuriatus iudici uel alcaldibus conquestus fuerit et statim ei non satisfecerint pectent ei illam petitionem dupplatam et dampnum dupplatum quod inde [fol. XI vto.] euenire. Et hanc calumpniam diuidat cum concilio querelosus.

DE IUDICE FACTICIO QUI IUDEX ANNALIS EXTRA CIUITATEM MISERIT PIGNORARE ET FUERIT EI ABLATA PIGNORA. DE EO QUI IUDICI ANNALI PIGNORA ABSTULERIT ET ALCALDIBUS EXTRA URBEI.

Et si iudex annalis loco suo in aldeis aliquem ad pignorandum miserit et ei fuerint ablata pignora iudex annalis pro calumpnia decem solidos (?) pignoret, si ille iudex facticius cum uno vicino potuerit hoc firmare. Et si forte similiter iudici annali pignora abstulerint pectent XXX solidos et alcaldes pignorent pro ambabus calumpnis iam predictis. Set si forte ille tan perfidus fuerit quod hoc idem alcaldibus fecerit auferendo pignora, pectet triginta solidos et concilium pignoret pro omnibus istis calumpniis sicut in sequentibus erit dictum. Si uero concilium ad pignorandum incitauerit pectet LX solidos et predictos.

QUOD IUDEX FACTICIUS HABET IN ISTA CALUMPANIA.

Set sciendum est quod iudex facticius habet medietatem in sua calumpnia et annalis aliam medietatem. Si quis sine precepto iudicis atque concilii ad germanitatem pignorauerit pectet iudici et alcaldibus solidos sexaginta.

QUOD AMBULATOR HANC IN SUA CALUMPANIA.

Questor seu apparitor in sua calumpnia habeat quartam partem calumpnias uero iudicis et alcaldum iudex et alcaldes inter se diuidant excepta decem solidos calumpnia ut est dictum.

DE EO IUDICE QUI PRO IUDICIO MUNUS ACCEPERIT.

Si uero iudex aut alcaldus aliquis latenter pro iudicio ab aliquo disceptantium munus acceperit eius iudicium eis casum et irritum habeatur. Et pectet insuper petitionem duplatam pro qua sententia [*Carta*, pág. 29] erit data.

QUOD IUDEX HABET PARTEM IN CALUMPANIA ALCALDUM ET E CONUERSO DE VENDITORE... CONCILII.

Iudex itaque et alcaldes statuunt uenditores publicos rerum uenaliu quos vulgus uocat correctores et sint iurati ut sint fideles in omnibus tam diuitibus quam pauperibus siue sint christiani siue iudei uel etiam sarraceni. Et cuicumque alium correctorem non iuratum per manum iudicis uendentem aliquas merces inuenerit sibi eas sine calumpnia auferantur.

ET TESTES QUALITER FIRMARE DEBEANT SUPER IURATOS.

[Fol. XII.] Item mando quod cuicumque iudicem siue notarium aliquem iuratum uel aliquem alcaldum uel almutaçaph de falsitate pro-

bare uoluerit, uel potuerit sic eos probet ut in presentibus erit dictum. Talis enim sit probacio ut querimoniosus siue concilium probet ei cum duobus iuratis uel cum aliis V testibus idoneis uel pluribus et sint coniuurati ut forum precipit et si compleuerint sint crediti et blasphematus scriptam iusticiam patiatur. Quamuis in aliis omnibus locis sit scriptum ut duo testes sufficiant; tamen in hoc casu sit prohibitum nisi tantum modo de iuratis. Quia si taliter firmare non potuerit non credatur. Et qui tale nephas super illum posuit pro falso et periurio habeatur.

DE OFFICIO NOTARII HUIUS CIUITATIS.

Et quia notarius in regimine huius ciuitatis secundarius est a iudice ideo dicendum est de eo iuxta iudice et notandum. Notarius sit fidelis in omnibus diuitibus et pauperibus et in legendo libro sit prouidus et corporacione concilii et in patrone pectet concilii quod semper eum talem teneat qualem illum scripserit cum iuratis. Caueat enim ne in libro iudiciorum abradat uel scribat uel mutet aliquid sine precepto domini P[etri] Ferrandi ¹² uel tocius concilii Sancte Marie similiter corporaciones iudicis et alcaldum et concilii fideliter teneat ne in eis fraudem faciat ullo modo.

QUIS ET QUALIS SIT NOTARIUS ADIURATUS.

Sit talis etiam quod per se sciat computa facere et cartas et librum [Carta, pág. 30] legere et iudicia diffinire.

DE MERCEDE NOTARII.

Notarius pro mercede sui seruicii annatim habeat C. morabetinos et cum concilium hostem uel exercitum cum vexillo fecerint unum maurulum si aliquid lucratum fuerit in hac hoste. Postulatio etiam quam concilio fecerit rata habeatur, si uero in his qui dicta fuerint sti fidelis tamen si notarius de falsitate aut de fraudacione conuictus fuerit uel in libro [fol. XII vto.] iudiciorum sine precepto domini P[etri] Ferrandi ¹³ uel concilii aliquid mutauerit siue abraserit uel opposuerit et dampnum fuerit usque ad C. solidos pectet eos duplatos et C. et supra si in fraude ut dictum est deprehensus fuerit uel in libro sine precepto aliquid mutauerit, et ei ut forum precipit de iuratis probatum fuerit, pectet damnum dupplatum quod inde euenerit et in super C. aureos alfonsies.

¹² Carta, pág. 29: "sino que siga el padrón del Rey".

¹³ En la Carta, un blanco.

DE PENA NOTARII INFIDELIS.

Si uero peccare noluerit uel nequiuert dexter pollex illi sine remedio abscidatur. Et omnis hac calumnia ponatur in edificio turrium et murorum.

QUOD NOTARIUS IURATUS SIT CREDITUS SUO VERBO.

Et est sciendum quod notarius iuratus semper creditur pro suo sacramento in colligendis et dandis illa que suo pertinent officio, iuxta forum.

DE NOTARIIS ADIURATIS.

Consequenter dicendum est de aliis notariis qui cartas faciunt alphabeti in primis ut sint fideles ex utraque parte componentium, et scribant quod audierint atque firment, habeant pro mercede sui seruici quatuor morabetinos de uno debitore duos, et de alio duos, similiter iuxta forum.

DE FIDELITATE NOTARIORUM.

Notarii itaque sint iurati ut sint fideles in omnibus diuitibus et [*Carta*, pág. 31] pauperibus christianis et iudeis uel etiam sarracenis et si in compositione uel in mercateria aliquam fraudem cognouerint, ipsam non cohoperiant uel sustineant iuxta posse.

DE FALSITATE NOTARIORUM.

Et si de falsitate aliquis eorum ut supra scriptum est de aliis iuratis convictus fuerit, hanc penam sustineat que superius scripta est de notario concilii in predictis et amplius officium siue portellum concilii non teneat sua uita.

DE IUDICIO DIUISSE... 14.

Et est sciendum quod in omni facto et iudicio ubi carta per alphabetum diuisa fuerit et scripta a iurato notario et firmata testibus aliud forum non iudicetur uel transeat nisi quod carta diffinierit suo scripto nisi tantummodo in transamento hereditatis.

[Fol. XIII.] QUOD NON TRANCET HEREDITAS.

Quia in Sancta Maria nunquam radix aliqua dedet trançari uel etiam sennari? et tamen sciendum est quod firme siue testes qui in carta scripta fuerint non reptentur et cum cartam negatam forte aliquam firmare debuerint legendo cartam primitus coram ipsis testibus et sint coniurati

14 Ilegible por la restauración del pergamino.

taliter interrogentur si fuerunt presentes et uidentes et etiam audientes ubi carta illa concessa taliter et mandata fuit facere omnibus concedentibus iuxta scriptum. Et si concesserint compleant sin autem non.

DE EO QUI CARTAM NEGAUERIT QUAM CALUMNIAM DEBET PECTARE.

Item si quis cartam negauerit et ei cum uno teste et notario uel cum illis testibus qui in carta scripti fuerint querelosus illam firmare potuerit negator pectet petitionem dupplatam et insuper sexaginta solidos de quibus iudex et alcaides terciam partem habeant et aliam terciam ille notarius qui cartam scripserit uel firmauerit et querelosus cum testibus terciam remanentem. Set [*Carta*, pág. 32] antequam firment cum firmare debuerint negator ille prius mitat pignora dupplum ualencia petitionem et calumniam uel monetam simplicem quanta erit. Set sciendum est quod si pignora uel monetam prius ut dictum est non miserit, non firment et credatur carta. Si uero pignora non habuerit iurando primitus se non habere pignora mitat pedem. Set notandum est quod testes alii contra cartam non ualeant nisi carta de paccamento uel alia postea facta fuerit contra ipsum. Isti testes sufficiant affirmandam cartam que negata fuerit ut est scriptum, notarius, cum teste alio uel duo testes in carta positi sine notario adiurato, si uero testes mortui fuerint notarius firmet solus quia uiuit exixtentes, testimonium unius non suficit iuxta legem. Et si forte notarius et testes mortui fuerint ille qui cartam tenuerit iuret cum uno uicino cartam illam esse ueram, tenendo cartam in manibus [fol. XIII vto.] et credatur. Si uero firme siue testes qui in carta fuerint obliuicione uel metu siue occasione aliqua se dixerint non inter esse hac causa non noceat notario nisi pro falso et periurio probatus fuerit ut superius iam est dictum. Pro cartis uero que usque ad nouem dies de manu notarii redempte non fuerint pro ipsiis nunquam teneatur notarius respondere. Et factum et conuenientia pignoratio et uinditio postquam carta facta fuerit, sit stabilis atque firma et imperpetuum [*Carta*, pág. 33] ualitura. Item mando quod si aliqui testes qui in carta scripti fuerint occasione aliqua negauerint quod in illa carta testes non fuerint facti et querelosus e contra illis firmare potuerit cum aliis testibus quod presentes aderant et testes facti fuerant, pectent petitionem duplatam et damnum quod inde euenerit dupplatum et preconentur pro falsis et periuriis ne amplius in testimonium recipiantur. Si uero querelosus ut dictum est illis firmare non potuerit, quilibet illorum iuret solus et sint crediti, iuxta legem. Si uero iudeus fuerit creditor et christianus debitor uel e contra, firmet querelosus cum notario et iudeo uel cum teste christiano alio et iudeo. Iudeo teste uiuo existente christiani solum modo ad eorum testimonium sine iudeo non sufficiant iuxta forum. Si uero iudeus mortuus fuerit sufficiant christiani. Et si christianus et iudeus qui testes fuerunt mortui fuerint solus notarius sufficiat contra ipsos. Si uero

notarius mortus fuerit et teste silimiter querelosus tenendo cartam iuret cum uno uicino sue legis cartam illam fideliter esse ueram et sit creditus, et si iurare noluerit, uel nequiuerit non credatur. Et quod dicimus de iudeis dicimus de sarracenis. Set tamen sciendum est quod si iudeus creditor dixerit iudeum [fol. XIV] testem esse mortuum et creditus non fuerit iuret solus quod iudeus testis sit mortus et credatur et postea firment christiani.

DE OFFICIO ALCALDORUM, DE MERCEDE ALCALDORUM.

Mando itaque quod unusquisque alcaldu habeat C. morabetinos pro soldata set [Carta, pág, 34] est sciendum quod debent esse iurati ut sint fideles domino P[etro] Ferrandi et etiam omni populo ¹⁵ et germanitatibus huius ciuitatis in dando iudicia ut forum precipit et in concedendo quod iudicauerint et interrogando testes secundum quod iudicauerint et iudicium datum fuerit et non aliter ullo modo.

DE INFIDELI ALCALDO.

Si uero aliquis alcaldu in dando iudicia uel interrogando testes aliud nisi quod iudicauerit uel si non concesserit iudicium quod iudicauerit, uel in aliqua his similia de falsitate aut de fraude conuictus uel probatus fuerit ut de iuratis forum precipit pectet centum aureos alfonsies et in super duplatum quod inde euenerit, pectet damnum. Quia si pectare noluerit uel nequiuerit ut dictum est, superius molares siue quaxares sine remedio illi quintent. Et omnis hac calumnia et aliorum iuratorum qui pectata fuerit semper ponatur in hedificio turrium et murorum.

DE TESTIMONIO ALCALDORUM.

Et sciendum est quod omnis alcaldu potest firmare solus omne iudicium quod iudicauerit extra curiam diei ueneris usque ad XX solidos; a viginti et supra cum quodam alcaldo alio uel uicino quem pro socio accepit in dando iudicium iuxta forum. Iudicium uero dici ueneris semper debet firmari cum duobus alcaldibus uel cum alcalde et socio qui cum ipso iudicauerit ut est forum. Set notandum est quod si quis uicinus cum aliquo iurato firmauerit pro dato iudicio non reptetur. Et quicumque de iudice uel de alcalde aliquo in curia conquestus fuerit uel querimoniam habuerit ueniat ad curiam et eis prohibeat dare iudicia quousque sua querimonia emendetur. Et mando quod [fol. XIV vto.] statim iudex et alcaldes [Carta, pág. 35] alii cogant ipsum satisfacere quereloso et quousque istud compleant, causa aliqua sine iudicium non tractetur uel etiam iudicetur.

¹⁵ Carta, pág. 34: "al Señor Rey".

QUOD ALCALDES CUM SUA MERCEDE OMNES IUNCTAS TENEANT.

Item mando quod alcaldes Sancte Marie ¹⁶ cum sua soldata et calumniis concilii teneant omnes iunctas et leuent casas germanitatis cum opus fuerit, et omnis uias et nuncia et dominum P[etrum] Ferrandi ¹⁷ itinera cum predictis faciant atque compleant iuxta forum et in omnibus his predictis dispensiis non teneatur illis concilium modo aliquo respondere. Et est sciendum quod de omni iudicio ubi alcaldes firmauerint debent colligere quinque solidos de neganti.

DE ALCALDE QUI AD CURIAM DIEI UENERIS NON UENERIT.

Et quicumque alcaldus in termino fuerit et in die ueneris ad curiam non uenerit, pectet aliis alcaldibus unum aureum alfonsie nisi prius se expedierit a maiordomo.

DE ALCALDE QUI ALIUD IUDICAUERIT NISI QUOD CARTA PURE DICTAUERIT.

Sciendum est quod si aliquis alcaldus aliud iudicauerit nisi quod carta pure dictauerit uel iudicium huius libri infringere uoluerit pectet centum aureos alfonsies et damnum dupplatum, quorum medietas sit domini P[etri] Ferrandi ¹⁸ alia uero medietas querelosi. Tamen si casus euenerit quod carta non diffiniat aliquod iudicium sit in arbitrio proborum hominum iudicis et alcaldum. Et si forte alicui disceptantium illud iudicium alcaldorum displicuerit appelet se ad concilium sicut in libri principio iam est dictum.

DE IUDICE UEL ALCALDIBUS QUI IUDICIUM PROLONGAUERINT.

Si iudex aut alcaldus aliquis iudicium curie sive carte ab una die in alia prolongauerint petitionem illam pro qua fuerit [*Carta*, pág. 36] disceptatio pectent ipsi nisi pro causa illa fuerit qui scripta non fuerit in hoc libro. Item sciendum est quod postquam iudex et alcaldes in dando iudicium uel in curia steterint omnes debent esse concordés ad iudicandum iudicia iuxta forum.

DE IUDICE QUI SOCIO SUO MENTIRIS DIXERIT.

Et si aliquis alcaldus siue iudex suo socio mentiris dixerit aut aliud uerbum dehones [fol. XV] tacionis siue dedecoris pectet decem aureos alfonsies. Si uero ad pugnam socium suum incitauerit pectet viginti aureos alfonsies et has calumnias iudex habeant et alcaldes, uerumtamen nichil inde habeat calumniator. Et quod dicimus de alcaldibus sit dictum de iudice atque scriba.

¹⁶ *Carta*, pág. 35, raspada la palabra de la ciudad.

¹⁷ *Carta*, ibid.: "del sennor Rey".

¹⁸ *Carta*, ibid.: "del sennor Rey".

DE EO QUI IUDICEM DISMENTIERIT.

Si quis super iudicium iudicem aut notarium siue alcaldum aliquem dimentiatur aut aliquot uerbum dehonestacionis dixerit pectet decem aureos alfonsies.

DE EO QUI IUDICEM UEL NOTARIUM PERCUSERIT IN CURIA.

Quicumque iudicem aut notarium siue alcaldum siue almutaçaph siue apparitorem in curia percuserit aut super causam pignoracionis pectet quamcumque calumniam fecerit dupplatam testimonio illius uicini qui uice saionis cum eis pignorauerit ut est forum. Propter hoc statutum est quod alcaldes et apparitores non pignorent sine sagione. Iudex uero et almutaçaph quibus maius incumbit negocium pignorent cum quolibet uicino.

DE EO QUI SINE SAGIONE PIGNORAUERINT.

Et si forte iudex aut almutaçaph sine uicino aut alcaldus aliquis siue apparitor sine sagione pignorauerit et eis pignora ablata uel defensa fuerint non sit inde calumnia iuxta forum.

DE ALCALDO QUI DISCEPTANTES CONSULERIT.

Item si aliquis alcaldus consulerit disceptantes qui ante alcaldes in curia steterint pectet suis consociis qui in curia steterint V solidos. Ille autem cuius partes ipse deffenderit, aut consulerit cadat a causa, [*Carta*, pág. 37] et hac de causa est statutum quod nullus alcaldus presumat surgere ad soluendum uel ad deffendendum partem alicuius causatorum, si enim hoc fecerit pectet V solidos ut superius iam es dictum. Alcaldes itaque neminem habent docere siue in causis consulere set secundum allegata tantummodo iudicare. Ueruntamen hoc inter cetera cauere debent nimium ne cauillaciones alicui ualeant, set iustum iudicium atque forum. Sciendum uero est quod alcaldes non debent iudicare aliud fo [folio XV vto.] rum siue iudicium nisi carta per alphabetum diuisa fuerit, nisi quod illa carta diffinierit suo scripto. Notandum est itaque quod in omni exercitu ubi uexillum concilii exierit alcaldes habere debent quaternos aureos si exercitus fecerit bonum lucrum qui si forte exercitus ille nichil acquisierit alcaldes nichil debent accipere iuxta forum. Alcaldes etiam uocem non teneant alicuius.

DE OFFICIO ALMUTAZAPH. DE FIDELITATE ALMUTAZAPH.

Mando etiam quod almutaçaph siue maiordomus iuret fidelitatem super crucem et quatuor euangelia ut sit fidelis in omnibus diuitibus et pauperibus ut forum precipit, et fidelitatem teneat in his omnibus que hac carta precipit uel concilium incautauerit iuxta uotum. Almu-

taçaph itaque sit prouus super omnes mensuras çibarie, uini et olei et omnis cuiuslibet liquoris, atque salis et super omnes pensas et libras, et super omnes panifices et tabernarios, et carnifices, et tendarios et super montanarios et pisatores, et super apotecarios, et reuenditores et super peliparios, et sutores? et çapatarios, et textores, et super fullones, [*Carta*, pág. 38] et molendinarios, iclibanarios, et balneatores, et super figulos tegularum..., et ollarum, super lignarios, et calones et super omnia similia his predictis. Ipse enim prouideat ne aliquod stercus, uel immundicia iuxta? muros iaceat aut in callibus huius ciuitatis. Quia si quis calla sordidauerit pectet V solidos et mundet callem.

DE EO QUI CONQUESTUS FUERIT ALMUTAZAPH.

Si uero aliquis ad almutaçaph conquestus fuerit pro aliqua calumnia in presenti libro posita statim almutaçaph pignoret pro calumnia illius cauti quod dicetur in sequentibus et est forum. Set sciendum est quod omnis almutaçaph debet pignorare cum quodam uicino. Quia si sine uicino pig [fol. XVI] norauerit et pignora ei ablata fuerint, nulla sit inde calumnia iuxta forum. Set forum precipit quod almutaçaph semper credatur suo sacramento in omnibus suo officio pertinentibus cum firmare debuerit nisi tatummodo in causa pignoracionis cum euenerit, qui in hoc casu firmare debet ut forum precipit cum quodam uicino.

QUALITER CALUMNIA ALMUTAZAPH DIUIDATUR.

Et omnis hac calumnia quam almutaçaph colligere debuerit diuidatur in tres partes, almutaçaph et querelosus accipiant per medium primam partem. Due uero residue sint concilii ad claudendum foramina huius ciuitatis.

DE NEGLIGENTE ALMUTAZAPH.

Si uero ille almutaçaph in his que dicta sunt uel suo pertinent officio negligens fuerit aut querelosus iusticia non fecerit uel compositionem latenter cum ab aliquo fecerit et ei probatum fuerit pectet triginta solidos iudici et alcaldibus et quereloso. Similiter si platea Sancte Marie ¹⁹ sine almutaçaph fuerit ita quod non sit qui conquiritibus iusticiam faciat de his qui superius assignauimus pectet almutaçaph triginta solidos, iudici et alcaldibus et quereloso.

QUOD ALMUTAZAPH QUALIBET SEPTIMANA MENSURET.

Omnes mensuras predictas [*Carta*, pág. 39] et pensas et cutalia almutaçaph mensuret et ponderet semel in unaquaque hebdomada et apud

19 *Carta*, pág. 38: "plaça de Albararrin".

quem mensuram minutam inuenerit pignoret eum pro calumnia V. solidos et frangat mensuram coram omnibus sine calumnia ut est forum.

QUOD VICINUS HABEAT POTESTATEM MENSURAS TENENDI.

Et quilibet vicinus Sancte Marie ²⁰ pensas et mensuras in sua domo sine calumnia habeat; si tenuerit eas iuxtas. Quia cuicumque mensuras aut pensas aliquis iniustas tenuerit pectet calumnias ad forum Sancte Marie ²⁰ quascumque fecerit, ut est dictum. Et quicumque auctor mensure siue pense exierit ille pectet calumniam iudicatam.

QUOD ALMUTAZAPH DEBET REDDERE RACIONEM DE ALMUTAZAPHIA.

Preterea sciendum est quod almutaçaph debet reddere rationem [folio XVI vto.] almutaçaphie et calumniarum concilio anno quolibet iuxta forum.

DE FALSITATE ALMUTAZAPH.

Et si forte almutaçaph in aliquibus de fraude uel de falsitate conuictus fuerit ut de iuratis forum precipit pectet centum aureos alfonsies et in super dupplatum quod inde euenerit pectet damnum.

DE IUSTITIA ALMUTAZAPH.

Si uero pectare noluerit uel nequiuerit mutiletur auribus et tonsus per omnes calles Sancte Marie ²⁰ justificetur, et non teneat officium concilii sua vita, et omnis hec calumnia ponatur in hedificio turrium et murorum.

QUOD ALMUTAZAPH DEBET DIUIDERE PANEM ET LAC.

Set sciendum est quod almutaçaph semper debet pauperibus diuidere omnem panem quem minutum inuenerit. Et similiter diuidat omne lac quod limphatum inuenerit, colligendo calumnias iuxta forum. Et si aliquid de his predictis secum detulerit quod non diuidatur pauperibus pectet triginta solidos iudici et alcaldibus et quereloso si probari potuerit iuxta forum. Mensuras quidem uini et olei, et alius cuiuslibet liquoris mesure cum opus fuerit omni hora.

DE OFFICIO APPARITORUM.

De apparitoribus siue de ambulatoribus est dicendum apparitores debent ire [Carta, pág. 40] in omnibus messagiis concilii et in omnibus nunciis et itineribus ubi iudex et alcaldes ipsos ire precepe-

²⁰ Carta, pág. 39: "Albarrázim", puesto soberraspado.

rint qui ipsi in omnibus et per omnia obedire tenentur iudici et alcaldibus iuxta forum. Et etiam illis conuenit ut unus ex illis apparitoribus ante iudicem maneat de mane usque ad noctem. Si forte aliquis apparitorum ut dictum est cotidie ante iudicem non steterit omnis in simul pectent iudici et alcaldibus unum aureum alfonsie. Apparitores etiam omnes malefactores puniant qui fuerint puniendi. Similiter omnes captos custodiant quos iudex pro calumnia sine pro reatu aliquo in captione tenuerint iuxta forum. Si uero aliquis captus quem andator custodi.....

²¹ [Fol. XVIII ...netur... [Carta, pág. 42] omnia precepta iudicis, et concilii sine soldata alia suo iure. Sagio uero concilii pro unoquoque preconio semel pro tota ciuitate dato, siue fuerit pro uiuo, siue pro re aliqua preconata unum denarium habeat iuxta forum.

DE SAGIONE QUI NOLUERIT PRECONARE.

Si uero preconare noluerit dando sibi unum denarium pectet V. solidos iudici et alcaldibus et quereloso si probatum ei fuerit iuxta forum. Similiter si cum uicino pignorare noluerit et ei probatum fuerit pectet V. solidos iudici et alcaldibus et conquerenti. Sagio uero concilii semper credatur in omnibus causis qui in pignoratione euenerint tam pro pignoribus quam pro calumniis ibi factis. Tamen sciendum est quod si aliquis pignorans domum in ciuitatem not habuerit siue ignotus fuerit [Carta, pág. 43] predictus sagio teneat pignora suo posse. Quod si ut dictum est facere noluerit et pignoratus pignora amiserit predictus sagio pectet illa. Item mandamus quod preco siue sagio uel aliquis uenditor quem iudex et alcaldes instituerint siue alius quilibet de rebus quas uendiderit ualentes usque ad XII aureos de unoquoque aureo unum denarium habeat ut forum precipit suo iure siue sit hereditas siue quilibet res alia ut est dictum a XII aureos et supra XII nunmos habeat et non amplius iuxta forum. Cum uero maurum uendiderit XII nunmos habeat suo iure. De viginti arietibus siue ouibus uel etiam yrcis uel capris XII nunmos habeat et de cauallo XII. De equa siue de rocino, uel de omni bestia mulari VIII dineros. De boue aut de bácha aut de asino, siue de asina VI dineros. Tamen sit ei prohibitum quod nunquam sibi retineat aut emat ²² de his qui sibi data fuerint ad uendendum. Quia si hoc fecerit et [fol. XVIII vto.] probatum fuerit reddat ea et pectet V. solidos iudici et alcaldibus et conquerenti. Set si forte in hiis qui sui sunt officii culpa sua mingua aliqua euenerit pectet unum aureum alfonsi iudici et alcaldibus et quereloso. Tamen sciendum est quod si de falsitate aut de furto conuictus fuerit usque ad decem solidos, mutilentur ei aures et usque ad viginti solidos sibi

²¹ Falta el fol. xvii del original.

²² Carta, pág. 43: "compre" en lugar de "coma", debía traducir.

dexter oculus eruat. Si uero usque ad quadraginta solidus dāpnū fuerit sibi ambo oculi eruantur, a quadraginta uero et supra pectet centum aureos alfonsies et dāpnū dupplatum et hec calūnia ponatur in hedificio turrium et murorum. Si uero ut dictum est pectare noluerit uel nequiuerit sine remedio suspendatur.

DE VELIS DICIMUS.

Consequenter dicendum est de [*Carta*, pág. 44] velis huius ciuitatis, omnis uela XL solidos habeat pro soldata. In unaquaque turre ubi uigilare debuerint uigilent duo uele. Si uero cum a superuelis uocatus fuerit et usque ad terciam uocem non responderit, pectet sine remedio II nunmos. Et si forte nocte aliqua non uigilauerit illa collacio in turris uigilanda fuerit pectet V. solidos iudici et alcaldibus et superuelis. Si uero aliquis uigilator de proditione conuictus fuerit ut forum precipit suspendatur. Sciendum tamen est quod semper uigiles debent esse in turribus a solis occasu usque mane lucessente die ut uidere ualeant transeuntes. Quia si in predicta hora in turre non fuerit uel ante missam matutinalem descenderit pro unaquaque transgressione pectet V. solidos iudici et alcaldibus et superuelis.

DE SUPERUELIS OFFICIO.

Item mando quod superuele sint iurati ut sint fideles, et ciuitatem custodiant et uelas excitent de tali loco ut audiri ualeant bona fide. Quia si aliquem uigilem dormientem inuenerit coll [fol. XIX] igant calūnia iam predicta. Tamen sciendum est quod ipsi posunt et debent capere sine calūnia illos homines qui sonata campana in concilio constituta sine lumine inuenerint quousque ante iudice ipsos ducant. Tamen si superuele uelas redimerint nisi calūnia propria et eis probatum fuerit, pectent triginta solidos iudici et alcaldibus et quereloso et perdant portellum et amplius non teneant portellum concilii sua uita.

DE FALSITATE IPSORUM.

Si forte de traditione probati fuerint ut forum de iuratis precipit sine remedio suspendantur. Item si quis ipsos dormientes inuenerit et eis ante iudicem probare potuerit terciam partem habeat illius calūnie quam fuerint pectaturi. Due uero residue dentur iudici et alcaldibus qui ut forum precipit V. solidos quilibet illorum pectare teneatur.

[*Carta*, pág. 45.] DE IANITORIBUS.

Mando preterea quod omnes ianitores huius ciuitatis sint iurati ut fidelitatem teneant in omnibus que suo pertinent officio et ciuitatem custodiant bona fide. Tamen si aliquis illorum de proditione con-

uictus fuerit, ut forum precipit sine remedio suspendatur. Sciendum uero est quod debent aperire et claudere portas huius ciuitatis, illa hora qua concilium constituerit iuxta uotum. Et si forte aliquis portarius sine precepto iudicis portas aperuerit ante horam in concilio constitutam pectet V. solidos et damnum dupplatum quod inde euenerit si conuictus fuerit iuxta forum. Si uero furtum aliquod per portam exierit uel intrauerit cum eius assensu uel consilio et ei probatum fuerit, pectet triginta solidos iudici et alcaldibus et conquirenti et insuper dupplatum sine remedio pectet damnum et amplius portellum concilii non teneat sua uita. Sit solutus itaque ab omni appellito et exercitu et omni etiam fazendera.

QUALITER UNUSQUISQUE POSIT HABERE DIRECTUM DE DEBITORE SUO.

[Fol. XIX vto.] Item mando quod quicumque uicinus Sancte Marie ²³ de alio uicino habentem domum populatam in ciuitate querimoniam habuerit prima die cum sagione pignoret et capiat pro signo paleam iuxta forum. Prima die ideo mandamus signum capere ut si pignoratus super illud signum forum habere noluerit non amplius pignoretur. Set si pignorator super illud signum satisfactionem recipere noluerit et illum pignorauerit reddat pignora cum V. solidis. Et quod dicimus de signo dicimus de aliis pignoribus iuxta forum. Set tamen sciendum est quod postquam aliquis super signum ad forum exire noluerit et pignoratus aliter non fuerit usque ad nouem dies signum aliud non accipiat iuxta forum. Si uero pignora tenuerit et [*Carta*, pág. 46] ei redempta non fuerint uel soluta alcaldorum iudicio non iterum signum capiat pignorator. Quia ut forum precipit per nouem dies postquam signum unum acceperit non debet aliud signum accipere pignorator. Ille autem qui super signum ad forum exire noluerit ut dictum est superius pignoret cum aduersarius cotidie sine calumnia quousque ad forum exeat pignoratus. Tamen massam non pignoret siue ropam de lecto in quo infirmus iacuerit siue parturiens uel etiam plumam siue uiua pignora inueniendo mortua ut est forum. Quia hec predicta pignorauerit inueniendo alia pectet quinque solidos iudici et quereloso. Si uero alia non inuenerit nisi illa in quibus massa fuerit ponat massam in panno mundissimo et leuet alia pignora iuxta uotum. Similiter si alia pignora non inuenerit nisi ea que in lecto infirmi fuerit ostendat illud sagioni cum quo pignorat et ilico leuet portas omnium domorum siue curie quas ille magis uoluerit set plumam non pignoret [fol. XX] ullo modo. Et si portis ablatis adhuc ad forum exire noluerit accipiat ei superleuatorem. Et accepto superleuatore statim illum aplacitet ad portam iudicis ut est forum. Si forte portas ut dictum est extrahere nequiterit pignorator ostendat illud predicto

²³ *Carta*, pág. 45: "Albarrazín".

sagioni et accepto superleuatore statim contensorem suum applacitet ut est dictum. Set si forte ille applacitatus ad placitum non uenerit pignorator in domo illius superleuatores pignoret cotidie in uoce sui contensoris pro [Carta, pág. 47] petitione et calumnia que usque directum habeat pignoranti.

DE PIGNORANTE PERCUSO.

Set si forte ille qui pignorauerit in domo sui contensoris percursus uel uituperatus fuerit pignoratus, pectet quamcumque calumniam fecerit duplatam testimonio illius sagionis cum quo pignorauerit siue uicinorum.

IN PIGNORACIONE TESTIMONIUM SAGIONIS CREDATUR.

Nam sciendum est quod si pignorator sagionem cum quo pignoret habere nequiuerit potest pignorare cum duobus uicinis illius domus collateralibus in uoce sagionis quos habere potuerit testimonio quorum firmare ualeat omnia que in pignoratione euenerint sine reptacione cum opus fuerit ut dictum est de sagione. Testimonium autem illius sagionis semper credatur in omnibus causis que impignoratione euenerint tam pro pignoribus quam pro calumniis ibi factis.

DE PIGNORANTE DOMUM NON HABENTEM.

Si uero pignorans domum in ciuitate non habuerit siue ignotus fuerit predictus sagio teneat pignora suo posse. Quod si facere noluerit et pignoratus pignora amiserit sagio pectet illa. Et quod dicimus de sagione hoc idem dicimus de uicinis. Tamen sciendum est quod sagio non debet pignorare in diebus et horis feriatis et solutis ut in sequentibus erit dictum.

DE PIGNORATO AD FORUM EXIRE.

Cum pignoratus ad forum exire noluerit [fol. XX vto.] pignorator uadat cum eo ante alcaldem iuratum qui eos iudicet nostrum? forum. Si uero ambo iudicium receperint statim pignora sint soluta et usque ad solis occasum reddita, ut est forum. Si uero alicui iudicium non placuerit appelet se ad curiam diei ueneris iuxta forum. Tamen si pignorans appellauerit reddantur pignora ut [Carta, pág. 48] est forum.

DE PIGNORIBUS IUDICIO ALCALDUM SOLUTIS.

Si uero pignoratus appellauerit pignora non reddantur pignora que iudicio alcaldum iuratorum soluta fuerint ipsa die usque ad solis occasum sint reddita et soluta. Tamen si pignorans ipsa die ut dictum est pignora non reddiderit pectet pignorato cotidie quinque solidos quousque reddantur pignora iuxta forum.

DE PIGNORANTI QUI SUPER PIGNORA AD FORUM EXIRE NOLUERIT.

Et si pignorans super illa pignora cum pignorato ad forum exire noluerit pignoratus super ipsum faciat testes ut est forum. Et si ipsa die ad forum non exierit alia die reddat pignora pignorato. Si uero predicta die ut dictum est pignora non reddiderit et penes eum pernoctauerint pignoret eum cotidie pignoratus et ad forum non exeat nec ei satisfaciat uel respondeat illi pro aliquo donec recuperet sua pignora cum quinque solidis de calumnia ut est forum. Recuperatis uero pignoribus illi satisfaciat si dampno fuerit pignoratus.

DE EO QUI AD REFERTAM PIGNORAUERIT.

Quicumque pignoratorem suum siue contempsozem ad refertam pignorauerit aut applacitauerit pectet quinque solidos et ea die reddat sibi pignora si probatum ei fuerit iuxta forum. Si uero illa die ut dictum est pignora non reddiderit pectet quinque solidos et tot pectet cotidie quociens pignora pernoctauerint apud illum. Sciendum est quod ille pignorat ad refertam qui ante satisfaccionem uel antequam alium pignoratorem pulset ad forum et contra illum pignorauerit uel applacitauerit ut est dictum.

DE EO QUI URBE PIGNORA DEFFENDERIT SAGIONI.

Item mando [fol XXI] quod quicumque in uilla pignoranti cum sagione pignora deffenderit siue abstulerit pectet quinque solidos si probatum ei fuerit testimonio sagionis. Et iudex pro ista calumnia sufficienter pignoret et inde VII. dineros et medaliam ²⁴ ad opus sui capiat et detur residui quercoso.

[*Carta*, pág. 49.] DE EO QUI IN URBE IUDICI ET ALCALDIBUS PIGNORA DEFFENDERIT ALCALDIBUS.

Si quis iudici pignora in uilla deffenderit pectet decem solidos testimonio iudicis, et pro ista calumnia iudex et alcaldes simul pignorent et hanc calumnia habeant suo iure. Quicumque iudice et alcaldibus in uilla pignora defenderit siue abstulerit pectet triginta solidos iuxta forum. Et omnis hec calumnia sit iudicis et alcaldum. Ille uero solus deffendit uel aufert pignora qui claudit hostium uel illa tollit manibus et non aliter.

DE CALUMNIA CONCILII CUM PIGNORAUERIT.

Item sciendum est quod quicumque pro ablatis pignoribus concilium ad pignorandum incitauerit pectet LX solidos iuxta forum.

²⁴ *Carta*, pág. 48, no cita la "medalla".

Calumnia uero LX solidorum pro qua concilium pignorauerit, concilii est solum modo et non alterius ad faciendum de illa quicquid populo placuerit iuxta uotum.

QUERIMONIOSUS NICIL HABEAT IN CALUMNIS IUDICIS UEL ALCALDUM.

Tamen sciendum est quod querelosus nichil debet accipere de calumnia iudicis uel alcaldum que in pignoratione euenerit immo iudex et alcaldes ipsam diuidant inter ipsos.

CUM IUDEX AUT ALCALDES SUFFICIENTIA PIGNORA NON INUENERINT.

Cum iudex aut alcaldes siue concilium pignorare perrexerint pro prefatis calumniis tam in uilla quam in aldeis et pignora sufficientia ad petitionem et calumnias non inuenerint personam iniuriantis sapiant et non exeat a captione iudicis quousque pectet predictas calumnias et petitionem uel satisffaciat quereloso.

DE EO QUI CONCILIO PIGNORA DEFFENDERIT.

Si forte aliquis pro elaccione superbie siue bandi, Concilio pignora deffendere temptauerit pectet C. aureos alfonsies et totidem pectet quilibet eius auxiliator. Et omnis hac [fol. XXI vto.] calumnia ponatur in hedificio turrium et murorum. Et insuper sciendum est quod concilium debet occupare domos et substancias et personas illorum omnium elatorum si iuxta forum conuicti fuerint donec pectent petitionem et calumnias ut esta dictum ²⁵. Preterea [*Carta*, pág. 50] mando quod si in illa mocione aliquis de concilio aliquem hominem illorum elatorum percuserit uel occiderit non pectet pro inde calumnia aliquam uel exeat in inimicus. Set si forte aliquis illorum superborum hominem concilii percuserit pectet quamcumque calumniam fecerit dupplatam iuxta consuetudinem huius uille ²⁶. Si uero hominem ibi occiderit ex parte concilii sine remedio suspendatur.

DE PIGNORANTI QUI TER IN DIE HOSTIUM CLAUSUM INUENERIT.

Item sciendum tamen si conuictus fuerit iuxta forum est quod si querelosus aliquis in domo aliqua pignorare uoluerit ut forum precipit et ter in die hostium clausum inuenerit, scilicet in mane et in meridie et in hora nona ostendat illud sagioni, cum quo pignorare debuerit uel uicinis. Deinde uocet iudicem qui sibi sine calumnia portam aperiat et pignora reddat ad petitionem sufficientia conquirenti.

²⁵ *Carta*, pág. 49, añade: "si fueren vencidos según el fuero fasta que pechen la demanda e las calonias, como es dicho".

²⁶ *Carta*, pág. 50: "segunt el fuero".

DE EO QUI IN DOMO CLAUSA HOMINES TESTIFICATUS FUERIT.

Si uero querelosus in aliqua predictarum horarum cum sagione uel cum uicinis cum quibus in loco sagionis pignorauerit in domo illa homines testificatus fuerit clamet ad ianuam et si aperire noluerint statim uocet iudicem et iudex portam aperiat et pro calumnia et petitione pignoret sicut pro ablatis pignoribus superius iam est dictum.

DE INCONFESSO PIGNORUM ABLATORE.

Set si forte ille pignoratus suo pignoranti dixerit se ei pignora non abstulisse uel deffendisse et iniuste super eum duxisse iudicem, tunc probet pignorator testimonio illius sagionis uel illorum uicinorum cum quibus pignorare uolebat se abstulisse uel deffendisse pig [fol. XXII] nora et tunc pignoratus redimat pignora de manu iudicis pro petitione et calumnia ut est forum. Si uero pignorator ut dictum est firmare nequiuert sine calumnia reddantur pignora pignorato. Pro petitione uero paccet uel satisfaciat conquirenti.

DE IUDICE ANNALI IN URBE SANUS EXTITERIT FACTICIUS NON UALEAT.

Item notandum est quod cum iudex [*Carta*, pág. 51] annalis sanus in uilla fuerit et alium pro iudice loco suo ad pignorandum in uilla miserit et ei pignora deffenderint qui missus fuerit nulla sit inde calumnia iuxta forum. Nisi solum modo dum iudex in curia steterit iudicando. Set si forte iudex in ciuitate infirmus fuerit aut extra ciuitatem profectus fuerit ille qui loco suo pro iudice relinquerit habeat de iure omnimodam iudicis potestatem, quousque iudex annalis in ciuitatem ut dictum est reuertatur.

SI MORE IUDICEM ANTE TEMPUS PERUENERIT.

Sciendum itaque est quod si iudex annalis antequam compleatur terminus sui iudicati forte obierit ponatur pro iudice loco ipsius ille qui bona sua hereditare debuerit uel propinquior in consanguinitate illius fuerit si talis ibi fuerit ut iudex stare ualeat siue debeat, ullo modo. Si uero talis ut dictum est ibi fuerit quicquid in illo iudicato adquisierint diuidat cum aliis coheredibus ut forum est diuisione alia in hac ciuitate. Si forte nullus heres ibi fuerit concilium ponat iudicem talem ut assignauimus superius et forum precipit de illa collacione unde iudicatus illius anni fuerit et iuret super crucem et quatuor euangelia ut fidelitatem teneat et forum iudicet ut est scriptum. Similiter si de parentela iudex fuerit ut dictum est de alio sit iuratus. Tamen notandum est quod iudex ille qui de parentela non fuerit de illa collacione ad uoluntatem concilii eligatur.

DE APPLACITATO QUALITER UNUSQUISQUE DEBET APPLACITARE.

[Fol. XXII vto.] Mando praeterea quod si quereloso in ciuitate aduersarium suum uel debitorem inuenerit non habentem domum in ciuitate Sancte Marie illum in presentia duorum uicinorum applacitet ut forum precipit in alia die ad portam iudicis ut ei satisfaciat iuxta forum.

[Carta, pág. 52] DE EO QUI DEBITORE SUUM EXTRA CIUITATEM INUENERIT.

Si uero querelusus extra ciuitatem siue in aldeam debitorem suum inuenerit aut aliquem uersus quem causam habeat non habentem domum in ciuitate Sancte Marie ipsum applacitet coram duorum uicinorum in presentia in terciam diem ad portam iudicis ut ei satisfaciat iuxta forum. Tamen sciendum est quod diebus feriatis non posunt signum ostendere uel applacitare nisi pro calumnia palacii et debito uel querimonia germanitatum, et similiter dies feriatum non intrant in compoto istorum placitorum.

DE EO QUI AD PLACITUM NON UENERIT.

Si quis contemptorum iam applacitatus ut dictum est ad placitum non uenerit pectet quinque solidos iudici et quereloso si conuictus fuerit cum illis duobus uicinis ante quorum presentia fuerit ad placitum ut forum precipit inuitatus. Cum uero ad placitum quilibet applacitatus uenerit tentis ex utraque parte rationibus alcaldes eis iudicent istud forum. Et si forte alicui illud iudicium non placuerit appellet se ad curiam diei ueneris ut est forum. Tamen si pignoratus appellauerit iudex tradat pignora quereloso. Si uero applacitator appellauerit pignora sint soluta.

DE EO QUI SE DIXERIT DOMINUM HABEO.

Si forte applacitatus ille dixerit se habere dominum non ei ualeat nisi fuerit mancipium mercennarium uel ortolanus au iudgarius siue pastor. Nam si talis fuerit pignoret pro ipso conquirens in domo dominorum suorum cotidie quousque satisfactionem habeat uel directum. Quia si talis non fuerit et ad placitum non uenerit quilibet applacitatus alius [fol. XXIII] pectet quinque solidos ut est dictum.

DE EO QUI DOMUM CUM PIGNORIBUS HOSTENDERIT.

Tamen si aliquis aldeanus se dixerit siue promiserit habere in ciuitaten domum cum pignoribus querelusus in ipsa pignoret quousque sibi satisfaciat ut forum precipit pignoratus. Et istum talem non applacitent in aldea. Si forte in domo illa pro ipso pignora dare noluerit ut ipse promisit facere et querelusus hoc [Carta, pág. 53] cum sagione uel cum uicinis firmare potuerit ut dictum est applacitetur preterea scien-

¶ dum est quod applacitator siue sit ciuitatis siue aldece cum pignora ei tradita fuerint debet ea ne malemitatur custodire fideliter donec per sententiam iudicis et alcaldum fuerint absoluta.

DE PULSANTI QUI PIGNORA MALE MISERIT.

Si quis autem pignora male miserit uel damnificauerit seu alibi impignauerit reddat duplata pignora iuxta forum.

DE PIGNORIBUS IUDICI ET ALCALDUM SOLUTIS.

Pignora etiam quacumque sententia iudicis uel alcaldum absoluta fuerint si ipsa die reddita non fuerint et apud contempsores pernoctauerint possessor eorum pectet cotidie quinque solidos donec reddantur pignora sicut superius iam est dictum.

DE DIEBUS FERIATIS IN QUIBUS NON OPORTET PIGNORARE.

Mando etiam quod licet sit datum atque concessum querelosis debitores suos pignorare atque applacitare ut dictum est, superius sunt tamen dies et hore et tempora in quibus nulli pignorare uel applacitare conuenit iuxta forum nisi tantummodo pro calumnia palacii uel querimonia germanitatis. Isti sunt dies ut forum precipit feriati. Dies dominica propter reuerentiam resurrectionis et etiam crucifixi. Dies uero iouis propter cautum mercati natiuitas Domini et circuncisio et aparicio Domini resurrectio et Domini ascensio. Quinquagesima et omnis octaue festiuitatum omnium predictarum et hebdomada parsimonie de ramis pal [fol. XXIII vto.] marum in antea usque peracte octaue resurrectionis Domini iuxta legem et festiuitates sancte crucis et omnes festiuitates beate Dei genitricis Marie et festiuitas Sancti Michaelis Archangeli [Carta, pág. 54] et natiuitas Sancti Joannis Baptiste et festas omnium sanctorum et festiuitates omnium apostolorum atque euangelistarum et natalis Sancti Martini qui par fuit apostolis ut est scriptum. In his uero festiuitatibus et in natali Sancti Vincentii ut forum precipit nulli datum est pignorare contra alium causam ducere ullo modo. Et similiter in diebus ieiunii post cenam et in omnibus diebus ante missas matutinales uel postquam sonant uespere nulli datum est pignorare. Quia si aliquis hoc fecerit pectet quinque solidos iudici et quereloso, et si pignora ei defensa fuerint nulla sit inde calumnia iuxta forum. Praeterea sunt alii dies feriati mesiuo tempus in quibus applacitis et pignoracionibus conuenit abstinere extra dampno messium ceterarumque seminatarum est exactis omnibus causis arearum et irriguorum et calumnia palacii uero est? deornacion corporum et his similia et querimonia germanitatum ²⁷. Dies itaque istarum feriarum statui-

²⁷ Carta, pág. 54, añade interlineado posterior: "Et por soldada de mancebo et por debdo de pan de panaderos et vino de tabernereros plaços tengan".

mus a festo Sancti Petri usque ad festum Sancti Augustini episcopi annuatim in hoc uero tempore curia diei ueneris post concilium in die dominica iudicetur.

DE EO QUI DEBITUM PERSOLUERE DEBUERIT.

Et est sciendum quod si aliquis debitum persoluere debuerit et occasione feriarum siue placitorum illud paccare noluerit querelosus ei teste faciat querendo illi suam pecuniam siue debitum ante [*Carta*, pág. 55] illos. Et si uero usque ad nouem dies post ammonitionem illum non paccauerit transactis feriis reddat dupplatam pecuniam siue illud debitum quod debuerit si fuerit manifestum... ²⁸ ipsum testibus uero dictum est querelosus. Et si probare potuerit pectet ut superius iam est dictum [*Carta*, pág. 71].....

[Fol. XXXIII]. Similiter quicumque in curia diei ueneris negare uel concedere noluerit uel ad cartam non se appellauerit cadat a causa.

DE EO QUI CONCEDERE AUT NEGARE NOLUERIT NEC AD LIBRUM APPELLAUERIT.

Similiter si ante alcaldes facticios aliqui iudicium habuerint et deffensor negare uel manifestare noluerit, uel appellare ad diem ueneris cadat a causa. Item si de duobus disceptantibus unus receperit iudicium porte iudicis siue placiti uel alcaldorum facticiorum et alter non receperit nec [*Carta*, pág. 72] ad diem ueneris se appellauerit cadat a causa nisi in tribus casibus supradictis. Similiter si de duobus disceptantibus unus receperit iudicium diei ueneris et alter non nec ad cartam se appellauerit cadat a causa.

DE EO QUI PROPTER IUDICIUM RECEPTUM APPELLAUERIT.

Quicumque propter iudicium receptum porte iudicis siue placiti uel alcaldorum facticiorum ad diem ueneris uel alibi appellauerit cadat a causa. Sciendum tamen est quod licet ille qui deffenderit negare uel concedere debeat tamen si ille qui deffenderit sciuerit antepone aliquid pro quo forum respondere prohibeat dicat illud et non respondeat iuxta forum. Veluti si deffensor dixerit tu istud petendo et ego negando tua uice nega uel manifesta si habuimus super hoc alcaldes uel non. Et tunc alcaldes illi qui petit iudicent quod neget uel manifestet si habuerint alcaldes qui eis iudicauerunt an non, et si forte alcaldes illos concesserit dicat etiam quod iudicium aut quod placitum illis prenerit. Et si forte hoc concesserit et ad placitum sibi datum non uenerit cadat a causa. Si uero aliquid de iudicio uel de predicto placito negauerit et aduersarius ei e contra cum illis alcaldibus firmare po-

²⁸ Deteriorado por la humedad.

tuerit similiter cadat a causa et pectet alcaldibus qui firmauerint quinque solidos ut est forum. Si uero firmare non potuerit soluat petitionem dupplatam qua iniuste se suo superposuit [fol. XXXIII vto.] debitori. Si forte deffensor debiti alcaldes negauerit aduersarius et contra firmet ei cum illis alcaldibus et petitor cadat a causa, et pectet alcaldibus quinque solidos iuxta forum. Si autem deffensor firmare non potuerit duplet petitionem qua iniuste suo super posuit contempsoni tamen debitori incautato nouem dierum nec ista vox ualeat siue alia donec [Carta, pág. 73] persoluat debitum iudicatum. Si uero deffensor nichil suo aduersario proposuerit neget aut manifestet ut superius iam est dictum. Si autem manifestauerit et debitor fuerit ad nouem dierum placito incautetur. Si uero alia querimonia fuerit que non sit debiti incautetur secundum uoluntatem alcaldum et pectet illam incautationem nisi ad nouem dies satisfecerit quereloso. Si autem negauerit firmet ei sicut forum est huius ciuitatis, et datis firmis dupplum colligat iuxta forum. Si uero querelusus firmare nequuerit iuret ille solus qui negauerit et credatur secundum consuetudinem huius ciuitatis.

QUALITER DEBITORI IN CAUTO NEGANTI QUERELOSUS HABEAT FIRMARE.

Si debitor incautatus debitum aut incaucionem negauerit, firmet querelusus cum illis alcaldibus qui eis iudicauerunt. Et si firmauerit dupplet petitionem debitor et alcaldibus quinque solidos ut superius iam est dictum.

DE EQ QUI PRO PECUNIA FIRMARE DEBUERIT.

Si autem querelusus firmare debuerit pro aliqua pecunia seu debito prius ille qui inficiatur uel negat mitat pignora duplum et petitionem ualencia aut ipsam pecuniam, aut pedem in manu iudicis et firmet postea querelusus.

DE EO QUI PIGNORA DARE NOLUERIT.

Item quicumque habendo pignora pedem in manu iudicis mittere uoluerit non recipiatur, set postius iudex cogat eum dare pignora ante iuras.

Et si forte pignora non habuerit iuret se non habere pignora et mitat postea suum pedem [fol. XXXIV].

DE EO QUI TESTACIONES RECIPERE NOLUERIT.

Similiter quicumque firmas recipere debuerit et pignora ut dictum est mittere noluerit seu firmas recipere, cadat a causa. Et statim iudex ipsum capiat et a captione non exeat donec totum persoluat debitum conquirenti.

DE EO QUI AD PLACITUM TESTIUM NON UENERIT.

Similiter si quis firmas recipere debuerit et ad placitum uenire noluerit si in ciuitate fuerit iudex ipsum capiat et a captione non exeat donec [*Carta*, pág. 74] persoluat omne debitum quereloso.

DE EO QUI FIRMARE DEBUERIT ET POST PROMISIONES DEFECERIT.

Item si petitor se firmas dare promiscrit et cum eisdem firmare non potuerit uel interrogati non compleuerint uel si compleuerint et reptati fuerint et fidancias prelii ut forum est non dederint cadat a causa.

DE SUPERLEUATORE DEBITORIS NOUEM DIERUM.

Item si debitor superleuatorem dederit et ad placitum non pacauerit uel in ciuitate non fuerit superleuator pectet cautum et omne debitum si fuerit manifestus.

DE EO QUI SUPER LEUATURAM NEGauerit NOUEM DIERUM.

Si uero super leuaturam negauerit firmet ei conquirens tanquam suo debitori faceret superleuator mitendo prius duppli pignora uel pedem in manu iudicis, ut est forum. Si superleuator incautati debitori firmas recipere noluerit aut pignora duppli mittere seu uenire ad placitum, cadat a causa et insuper iudex statim ipsum capiat et de captione querelosi non exeat donec pectet.

DE DEBITORE UEL SUPERLEUATORE NOUEM DIERUM FUGERIT A CAPTIONE.

Si forte debitor incautatus aut eius superleuator extra ciuitatem de captione fugerit querelosus ipsum capiat sine calumnia ubicumque illum poterit reperire.

DE EO QUI PECUNIAM PRO NOUEM DIERUM FIRMAS RECIPERE NOLUERIT.

Item quicumque alcaldes siue firmas recipere debuerit primum mitat pecuniam in manu iudicis que petitionem ualeat aut de duplo pignora; aut siue pedem ut forum precipit iurando primitus se pignora non habere. Si uero hoc non fecerit cadat a causa, et statim iudex ipsum capiat et a captione querelosi non exeat quousque totum persoluat debitum ut est [fol. XXXIV vto.] forum.

DE EO QUI TESTES CONGRUOS DEIECERIT.

Similiter quicumque firmas recipere debuerit et eas deiecerit ipsis congruis existentibus cadat a causa. Ille autem qui firmare debuerit et ad diem placiti testes competentes non habuerit ut forum precipit cadat a causa. Sciendum est quod forum precipere et iuris institutiones similiter quod ciues uicini atque filii [*Carta*, pág. 75] uicinorum ci-

uium firment contra uicinum alium iuxta forum. Ciues uicinos appellamus omnis illos tan ciuitatis quam aldearum qui in patrone scribuntur concilii uel sunt uicini in collacione aliqua huius ciuitatis.

QUOT TESTES SINT COMPOTATOS (?). QUOD TESTES UALEANT IN URBE AUT EXTRA.

Et mando quod isti tales firment contra uicinum alium uel contra quemlibet alium hominem iuxta forum. Item quicumque pro debito uel pro petitione aliqua firmare debuerit firmet in ciuitate et extra cum duobus uicinis talibus ut superius sunt predicti.

DE EO QUI CUM ALCALDIBUS FIRMARE DEBUERIT.

Quicumque debitum seu petitionem negauerit et ei querelosus secundum forum firmare potuerint, pectet petitionem dupplatam sine debitum iudicatum. Si forte querelosus cum alcaldibus iuratis uel facticiis firmauerit pectet debitor petitionem cum duplo sui debitum et alcaldibus quinque solidos de calumnia, suo iure. Nam forum precipit quod omnes alcaldes tam iurati quam facticii contra quem firmare debuerint si uicerint colligant quinque solidos de neganti.

DE EO QUI SUPER PIGNORA FIRMAUERIT.

Cum querelosus super pignora duppli firmauerit et testes compleuerint statim iudex reddat pignora quereloso. Set notandum est quod si usque ad nouem dies illa pignora de manu querelosi redempta non fuerint sint transacta tamquam ad debitorem uendita, et empta de quereloso.

DE PETITORI QUI SE IAM PERSOLUISSE.

Quicumque etiam suo petitori se illum paccare dixerit uel ex precepto ipsius alium uel alicubi mandato suo dedise illud debitum et petitor negauerit, firmet debitor, et credatur. Si uero firmare non potuerit ille debitor iuret petitor et pectet debitor [fol. XXXV] petitionem duplatam siue debitum iuxta forum. Propter huius modo lites euitandas sit statutum quod quicumque suum debitum paccare debuerit coram alcaldibus uel uicinis aliis illud pacet ut cum [Carta, pág. 75] illi necesse fuerit cum eo ut forum precipit ipsi firment.

QUOD PUERI DUODECENI RECIPIANTUR IN TESTIMONIUM.

Item sciendum est quod omnes filii uicinorum qui duodeceni fuerint [annis] ²⁹ posunt firmare usque ad uiginti solidos iuxta forum. Supra uiginti uero solidos firmet ille qui ad reptum noluerit siue potue-

²⁹ Añadido de letra antigua.

rit respondere. Quia si ad reptum respondere noluerit uel nequiuerit non sufficit ad testimonium iuxta forum.

DE TESTIMONIO FIDELIUM UEL FACTICIORUM.

Quocunque testes seu fideles siue alcaldes facticii usque ad viginti solidos firmauerint sint crediti et non reptentur. Supra viginti uero si crediti non fuerint reptentur.

DE TESTIMONIO IURATORUM.

Si forte iudex aut alcaldes siue iurati notarii simul firmauerint sint crediti et non reptentur. Similiter testes illi qui in carta per alphabetum diuisa scripta a iurato notario positi fuerint non reptentur.

DE TESTIMONIO IURATI ET ALIORUM NON IURATORUM.

Verum tamen si iudex aut aliquis alcaldorum iuratorum siue iuratus notarius cum aliis non iuratis supra viginti solidos firmauerit, si crediti non fuerint, non reptentur. Si forte aliquis iudicem aut alcaldem, siue notarium uel aliquem iuratum reptauerit pectet LX solidos iudici et alcaldibus et talis reptatio non ei ualeat iuxta forum.

DE EO QUI PRO PETICIONE XX ET INFRA REPTAUERIT.

Similiter qui fideles siue alcaldes facticios uel firmas viginti solidos et infra reptauerit, pectet quadraginta solidos iuxta forum.

DE CLERICO CUM LAICO FIRMAUERIT.

Item notandum est quod si clericus cum laico a viginti solidos et supra firmauerit, si creditus non fuerit reptetur cum laico ut est forum. Nam forum precipit quod si clericus et laicus simul firmauerint et crediti non fuerint, et super hoc reptati fuerint quod ambo pariter iactent sortes. Si forte [*Carta*, pág. 77] illa sors super clericum ceciderit purget se septima manu clericorum sui ordinis uel maioris. Quia scien [fol. XXXV vto.] dum est quod in omni loco ubi laicus pugnare debet et clericus purgare se debet septima manu ut superius iam est dictum. Si uero super laicum sors ceciderit suo pari respondeat ut est forum. Similiter si clericus uel laicus cum mortuo firmauerit et creditus non fuerit purget se ut de quolibet superius est ostensum. Si clericus aliquem laicum reptauerint ille laicus saluet se cum duodecim uicinis tactis sacrosanctis euangeliiis atque cruce. Et postquam se purgauerit si compleuerit sit creditus et disreptatus. Similiter si clericus uel laicus reptatus fuerit et quilibet suo iure ut dictum est superius se purgauerit sit creditus et derreptatus. Item sciendum est quod si aliquis illorum ut forum est non compleuerit et uictus fuerit dupplet petitionem siue debitum pro quo reptatus fuerat iuxta forum. Et in omnibus expensis et in soluenda calumnia firme

alie illi adiuuent, ita quod quamuis ipse sit uictus non plus pectet quam alius sociorum qui cum ipso reptati fuerint, iuxta forum. Similiter si clericus et laicus reptati fuerint et clericus sua sorte se purgare debuerit laicus eum adiuuet dando sibi medietatem omnium expensarum. Similiter si laicus pugna se purgare debuerit occasione sue sortis clericus eum adiuuet dando illi medietatem omnium expensarum.

DE LAICO QUI CUM MORTUO FIRMAUERIT.

Item si clericus aut laicus pro se et pro mortuo firmare debuerit et reptatus fuerit cum nullo alio iactet sortes. Set si purgare quilibet illorum in suo iudicio se nequiuerit pectet petitionem dupplatam ut forum est sibi nemine adiuuante. Set cum sortes iactare debuerint, alcaldes [*Carta*, pág. 78] ut forum est ipsas iactent.

DE IUDICE QUI IUDICIUM SUE PORTE FIRMAUERIT.

Cum iudex siue alcaldes iudicium placitorum firmare debuerint cum iuratis uel non iuratis sint crediti et non reptentur.

QUA DIE PUGILES DEBEANT PARIFICARI.

Item sciendum est quod quicumque firmare debuerint ut forum precipit parificentur in die ueneris et non in die sabati ita [fol. XXXVI] ut ipsa nocte arma vigilare ualeant iuxta forum.

DE EO QUI SE DIXERIT LINENCIOSVM.

Tamen notandum est quod si reptatus linenciosus fuerit ipsa hora qua reptatus fuerit ostendat linenciam suam alcaldibus si in tali loco fuerit quod ostendi non pudeat iuxta legere. Si forte illa linencia intus fuerit aut in tali loco in quo non dictum est ostendi pudeat iuret linenciosus quod pro illa linencia pugnare dimitit et non occasione alia et iurando sit creditus iuxta forum. Verumtamen si ipsa hora qua reptatus fuerit linenciam ut dictum est non ostenderit aut se linenciosum esse non dixerit postea non ei ualeat occasionem illam proponere; set parificetur poscius atque pugnet.

DE PLACITO LINENCIOSI.

Ille autem qui pro linencia pugnari dimiserit dent alcaldes nouem dierum placitum ut sua uice det alium communem pugilem, qualem in sequentibus est ostensum.

DE REPTATO SUPER QUAM SORS CECIDERIT.

Preterea mando quod quicumque reptatus fuerit postquam sors ut dictum est super eum ceciderit, statim inibi dicat si miles an pedes uelit pugnam facere iudicatam.

DE EO QUI SE MILITEM DIXERIT PUGNARE.

Si uero dixerit quod miles tunc alcaldes dent ei trium nouem dierum placitum et in unaquaque nouena ille qui petit adducat quinque milites qui non sint stipendarii nec bracerii siue sinistri nisi qualis reptatus fuerit iam predictus.

DE EQUALIBUS PUGILUM.

Et cum [*Carta*, pág. 79] aducti fuerint iudex cum alcaldibus inspiciant fideliter quis adductorum pugilum sit reptato consimilis in omnibus iuxta forum. Et cum ipsos cum corrigia parificare uel metiri debeant postquam tribus uicibus equalem reptato non uenerit non ille amplius mentiatur. Et si aliquis illorum militum in prima nouena cum reptato se parificauerit statim pugnet. Si uero in prima nouena uel in secunda reptato ut dictum est parem non inuenerint ducendo petitor in unaquaque nouena quinque milites, saltem in nouena tercia ipsos ducat. Si forte in his tribus no [fol. XXXVI vto.] uenis aliquis illorum XV militum reptato illo ut forum est non se parificauerit, statim iuret reptatus quod non culpabilis et sit creditus et dereptatus. Tamen si aliquis illorum XV minor corporis extiterit et illum reptatum pecierit, cum eo pugnet. Si uero aliquis se reptato parificauerit uel ut dictum est illum pecierit ipsa nocte uigilent sua arma, alia uero die missa celebrata in ecclesia beate Marie ipsi se sua arma induant et reptatus iuret postea quod ueritatem deffendit, et statim iuret ille petitor quod reptatus iurauit falsum et reptet eum. Et haec sacramenta fiant super altare tactis sacrosanctis euangelis atque cruce hoc facto pergant ad campum ut forum est huius ciuitatis. Cum autem in campo constituto fuerint iudex et alcaldes ostendant eis ut forum est metas campi. Deinde diuidant eis solem.

QUI TRANSIERIT METAS CAMPI.

Postquam uero pugnare ceperint, si aliquis illorum metam campi transierit sit uictus. Sciendum uero est quod semper ille qui petit debet querere et reptatus defendere iuxta [*Carta*, pág. 80] forum. Et si forte reptator reptatum derrocauerit descendat ad eum quanto sibi placuerit iuxta forum. Si forte reptatus petitozem illum derrocauerit non teneatur de suo equo descendere, contra suum libitum iuxta forum.

DE REPTATO QUI USQUE AD TERCIAM DIEM PERMANSERIT INUICTUS.

Et si usque ad diem tercium usque ad solis occasum uincere potuerit reptatus ut forum precipit sit creditus et dereptatus in campo. Si uero forte petitor siue reptator uicerit et pugna pro falso testimonio siue debito facta fuerit reptatus pectet petitionem dupplatam et querelosus in captione ipsum teneat, donec pectet.

DE REPTATO CONVICTUS.

Si forte reptatus uictus fuerit pro calumnia in qua palacium suum ius habeat iudex ipsam teneat donec pectet nisi in campo pro tota petitione fideiutores dederit ualituros. Palatium uero nunquam in illum ut forum precipit mitat manus hec sint arma mi [fol. XXXVII] litis iuxta forum. lorica, ocree ferree, galea, scutum, et lancea et duo enses.

DE REPTATO QUI SE DIXERIT PEDITEM UELIT PUGNARE.

Item notandum est quod si reptatus dixerit se pugnare peditem tunc dent alcaldes trium nouem dierum placitum reptatori et in unaquaque nouena reptator ducat quinque pedites, qui non sint bracerii siue sinistri uel ferrarii nisi qualis reptatus fuerit ut est forum. Similiter non recipiatur ille miles siue pedes qui in Sancta Maria uice alia pugnam fecere nisi ipsemet fuerit per se reptatus.

ITEM DE EQUALITATE PUGILUM.

Et iudex et alcaldes inspiciant fideliter illos quinque pedites quos petitor in unaquaque nouena duxerit quis illorum pugilum fuerit in omnibus reptato consimilis iuxta [*Carta*, pág. 81] forum. Et si usque ad nouenam terciam parificari non potuerit ut superius dictum est de militibus iuret reptatus quod non est (in)culpabilis et sit creditus et derreptatum. Si forte usque ad nouenam terciam parificatus fuerint statim in ipsa nouena qua parificari ualeat arma uigilent et iurent et eant ad campum sicut superius de militibus est ostensum.

DE ARMA PUGILUM.

Per forum omnia arma militis pedes habeat tunc gladio uno dempto. Et cum reptator siue reptatus ut forum est uictus fuerit de ipso faciant ut superius de militibus est ostensum.

DE PUGILE QUI ARMA ABSCONSA AD CAMPUM PORTAUERIT.

Si forte aliquis illorum pugilum alia arma siue maleficium ad campum portauerit ideo cadat a causa.

DE EO QUI PUGNATORI IN CAMPO ARMA DEDERIT.

Similiter quicumque alicui pugnatorum alia arma scienter dederit pectet centum aureos alfonsies si probatum fuerit ei iuxta forum.

Similiter quicumque pugnatoribus postquam moniti fuerint aliquod uerbum dixerit pectet LX solidos si probatum fuerit, ut est forum.

DE EO QUI METAS CAMPI INTRAUERIT.

Similiter si aliquis metas campi intrauerit postquam preconium datum fuerit pectet LX solidos si conuinci potuerit sin autem pro omnibus hiis predictis solus iuret ut forum est blasphematus. Et omnes iste calumnie sint alcaldorum et iudicis et querelosi. Tamen fideles intrent et stent in campo ubicumque eis placuerit iuxta uotum.

QUOD METAS CAMPI NON ABREUIENTUR.

Item [fol. XXXVII vto.] sciendum est quod ille mete quas alcaldes siue fideles in prima die posuerint tam militibus quam peditibus in campo pugnatoribus non abreuietur siue mutantur donec pugna ut forum precipit si finita.

QUIA METAS CAMPI MUTAUERIT.

Quia quicumque metas campi mutauerit pectet centum [*Carta*, pág. 82] aureos alfonsies si probatum ei fuerit ut est forum sin autem suspectus iuret solus et credatur. Mando itaque quod omnes equi militum et omnium pugnatorum uirilia semper ut forum precipit sint treguata. Quia quicumque uirilia cuiuslibet pugnatores inuaserit uel equum occiderit pectet centum aureos alfonsies. Pro percussione equi pectet sexaginta solidos si probatum fuerit, iuxta forum. Pugnatores itaque simul comedant atque iaceant in domo iudicis, donec pugna ut forum est sit finita.

DE CUSTODIA PUGNATORUM.

Similiter iudex ipsos custodiat ab omni colloquio ceterorum hominum iuxta forum. Quia si forte aliquis sine precepto iudicis et ante iudicem cum pugnatoribus locutus fuerit et ei probatum fuerit pectet sexaginta solidos sin autem iuret solus et credatur. Similiter die alia iudex et alcaldes mittant in campo pugnatores eo modo armatos, quo ipsos inde extraxerint die preterita ut est forum. Et similiter arma eorum ponant in campo eo modo quo ipsa inuenerint dicta die.

DE COMPOSICIONE PUGNATORUM.

Pugnatores autem componant se inter se quantocumque illis placuerit siue ante pugnam siue postea nisi reptum illud fuerit pro calumnia in qua palatium siue ius habeat ut est pro homicidio uel pro furto. Quia si pro furto uel homicidio pugna facta fuerit nequeunt se componere nisi fuerit cum uoluntate palatii et amore.

DE MERCEDE PUGILIS.

Precium uero pugilis conducticii sit sexaginta solidos iuxta forum. Si uero victus fuerit decem solidos habeat suo iure Si uero in-

interfectus fuerit uxori illius siue heredibus dentur viginti solidos iuxta forum. Postquam uero armatus fuerit et in campo antequam pugnam iniciant [*Carta*, pág. 83] compositionem fecerint habeat quinque solidos [fol. XXXVIII] suo iure. Postquam uero in campo fuerint et pugnam inceperint quamuis pugna compositione remaneat, habeat decem solidos et non plures. Set si antequam sit armatus compositionem fecerint nichil accipiat iuxta forum.

DE PUGILE OCCISO.

Mando praeterea quod victus habeatur ille qui in campo fuerit interfectus, set tamen interfector nullam pro inde pectet calumnia uel exeat inimicus. Similiter ille sit uictus qui in campo constitutum uerbum dixerit audientibus fidelibus uel hoc idem dixerit ille pro quo pugnam faciat hic conductus.

DE LANCEIS PUGILUM.

Mando itaque quod cuspides lancearum pugnatorum ut forum est rebetentur.

QUOD ALCALDES CUSTODIANT ARMA PUGILI.

Postquam pugnatores in campo missi fuerint alcaldes eorum arma custodiant ne perdantur et pro mercede istius laboris habeant quinque solidos suo iure et ille qui uictus fuerit pectet illos. Si forte aliqua arma in campo perdita siue furata fuerint illi alcaldes dicta arma restituant atque pectent. Pugil uero qui suum socium ex precepto iudicis et alcaldum in campo derreptare noluerit pectet centum aureos alfonsies iudici et alcaldibus et quereloso.

DE PRECONIO CAMPI.

Sagio uero concilii preconetur in campo quicquid necesse fuerit precepto iudicis uel alcaldum sicut ea que superius iam sunt dicta.

QUOD FIRME SUNT RESPUENDE.

Mando itaque quod quicumque firmas secundum forum recipere debuerit non recipiat aduocatum qui est uel fuit in illa causa neque suum inimicum recipiat siue illum hominem spem uel partem in petitione illa habuerit excepto concilio et exactis alcaldibus qui posunt firmare tantum modo pro suo iudicio iuxta forum. Similiter et exactis sociis qui extra [*Carta*, pág. 84] uillam societatem ad lucrandum fecerint uelut est in negociacionem aut in exercitu, aut in catalgata uel etiam in recloua uel in hiis similibus supradictis.

DE EO QUI CUM TESTIBUS COGNOMINATIS FIRMARE DEBUERIT.

Item si quis cum testibus cognominatis [fol. XXXVIII, vto.] uel cum alcaldibus firmare debuerit hoc predicat testibus dicti placiti ante testes alios et si postea aliquis testium ad placitum firmare non uenerit pectet omnem petitionem pro qua firmare debuerit si probatum ei fuerit iuxta forum. Et ut intelligatur expressim mando quod quotiens alicui firmare necesse fuerit et firme inuitate ad placitum non uenerint pectent petitionem pro qua firmare debuerint si conuicti fuerint ut est dictum.

DE TESTE INFIRMARE.

Set si forte aliquis testium infirmus fuerit querelosus illud suo contemptori prescire faciat uno die antea et tunc nullus disceptantium ad placitum ueniat, neque cadat. Si uero ut dictum est querelosus non fecerit cadat a causa. Set si forte in itinere eundo testem ad placitum dolor siue infirmitas illum occupauerit uel etiam de nocte egrotauerit in uigilia placiti ut multociens solet contingere, nullus similiter cadat a causa, quamuis querelosus sue contemptori una die antea non predixerit. Et si forte ille testis creditus non fuerit quod dolor siue infirmitas illum occupauerit, uel quod in uigilia placiti de nocte egrotauerit, ita quod ad placitum uenire non potuit iuret solus postquam sanauerit et iurando taliter nullus contemptorum cadat a causa. Si uero ille testis iurare noluerit uel ut forum est non compleuerit petitor cadat a causa.

DE TESTE QUI IN TERMINO NON FUERIT.

Item notandum est quod si aliquis [*Carta*, pág. 85] cognominatorum testium in termino non fuerit querelosus illud suo contemptori prescire faciat uno die antea et nullus ad placitum ueniat, neque cadat. Si forte creditus non fuerit iuret petitor se uerum dicere et credatur. Quocumque querelosus suos testes uel alcaldes sanos et in termino habere potuerit iterum ponat placitum cum suo aduersario, et ille qui placitum ponere noluerit uel ad positum non uenerit cadat a causa, si probare potuerit querelosus. Similiter si debitor suo petitori dixerit se iam [fol. XXXIX] paccasse debitum et illud se firmare promiserit testes illi cognominet et illos ducat ad placita ad diem tercium, si sani fuerint, et in termino ut est dictum.

DE TESTIBUS QUI IN TERMINO NON FUERINT.

Quia si sani uel in termino non fuerint quereloso illud prescire faciat sicut superius de aliis testibus est ostensum. Si forte querelosus testes illos in termino testificari potuerit et ille qui firmare debuerit ad placitum non uenerit cadat a causa. Et si rei ueritas fuerit quod firme non sint in termino quocumque querelosus eas uidere potuerit ponat iterum

cum suo contempore placitum et ille qui placitum ponere noluerit uel ad positum non uenerit cadat a causa, si ei probatum fuerit iuxta forum.

DE EO QUI TESTES DARE DEBUERIT PRO IUDICIO DIEI UENERIS.

Item sciendum est quod quicumque pro iudicio diei ueneris firmas uel iuratores dare debuerit det eos ad proximam diem ueneris uenientem.

DE EO QUI TESTES DARE DEBUERIT PRO IUDICIO PORTE IUDICIS.

Nam forum precipit quod omnis alie firme siue iuratores habeant placitum ad portam iudicis ad diem termini uenientem.

DE INTERROGATIONIBUS ET CONIURACIONIBUS TESTIUM.

Quandocumque testes ut dictum est firmare uenerint iudex aut alcaldes seu fideles qui iudicauerit iudicium debent illos interrogare et coniurare antequam firment sic dicendo. Si de his que nos interrogauerimus [*Carta*, pág. 86] rei ueritatem declaraueritis omnipotens Deus qui est rex regum et dominus dominantium et iudex iudicum saluet uos et adiuuet in hoc presenti seculo et futuro. Et si forte in his que uos interrogauerimus rei ueritatem pro timore uel uerecundia uel amore uel iracundia, uel prece siue precio cclaueritis, Deus innipotens qui est rex regum et dominus dominantium, et iudex iudicum, uos destruat, et confundat in carne et anima in neruis et ossibus cum uxoribus et filiis et cum rebus omnibus quas precordaliter uos amatis et tunc omnes testes res [fol. XXXIX vto.] pondeant, amen.

DE TESTE QUI AMEN DICERE NOLUERIT.

Et si forte aliquis testium amen dicere noluerit testimonium eius non sufficit et amplius non interroguetur. Si uero omnes testes amen ut forum est dixerint tunc alcaldes ipsos interrogent si erant presentes, uidentes et audientes, ut forum est illam cusam. Et si omnes concesserint iterum alcaldes eis precipiant quid uiderunt et audierunt super hoc ipsi dicant. Et tunc unusquisque testium per se dicat id quod uidit et audiuit tamen nemo testes illos doceat iuxta forum. Quia si aliquis testem docuerit pectet petitionem dupplatam siue debitum quereloso et insuper non ualeat ille testis. Dictis uero testimoniis nemine docente alcaldes prouideant, si testimonia illorum fuerint consimilia in hoc facto. Quia si disimilia fuerint testimonium illorum non sufficit iuxta legem. Set tamen notandum est quod si forte aliquis testium obliuicione uidere uel audire se pretermiserit uel aliquid aliud hiis consimile [*Carta*, pág. 87] iterum alcaldus ipsum interroget dicendo sic uidisti et audisti quod hic firmas. Si concesserit quod uidit et audiuit, complet. Si uero non concesserit non compleat iuxta forum. Visus

et auditus ideo ponuntur in testimonio que nullus pro solo uisu uel pro solo auditu reciperentur in testimonium eadem ratione, cecus et surdus in testimonio reciperentur.

QUOD NEMO TESTIMONIO ADMITATUR NISI REM UIDENTEM ET AUDIENTEM.

Propter hoc est statutum quod nullus firmet alius nisi ille qui compos sue mentis fuerit et dixerit uidi et audiui illud de quo me interrogas ita quod non sit lunaticus uel etiam furiosus.

DE IURATORIBUS RECIPIENDIS.

Similiter quicumque iurare debuerit iuret super crucem ligneam isto modo. Interrogando aduersarium querelosus, uenis iurare sicut alcal [fol. XL] des iudicauerunt et ego iudicatum illud teneo tunc iurator coram fidele respondeat ut est forum, venio. Si uero ut dictum est responderit tunc querelosus ipsum coniuret dicendo sic si scis ueritatem et mentiram iuras maledicat te dominus Jhesus-Christus.

DE IURATORE REFELLENTI.

Et si forte iurator cum coniuratus fuerit amen dicere noluerit uel maledicendo maledictionibus seu in aliquo quereloso refefellerit, cadat a causa, si probari potuerit testimonio illius fideles.

DE DIEBUS FERIATIS IN QUIBUS NEMINE LICET PIGNORARE.

Tamen sit statutum quod in tempore tocus quadragesime, nemo iuret. Set si aliquis pro placitorum iudicio iuras siue iuratores dare debuerit in quadragesimali tempore det eos in die lune siue in secunda feria in placitis post dominicam octauarum resurrectionis Domini [*Carta*, pág. 87] iuxta forum. Si uero aliquis pro iudicio diei ueneris iuratores siue iuras dare debuerit in quadragesimali tempore det eos in prima die ueneris post predictam dominicam octauarum. Siquis in predictis diebus ad predicta placita ad dandum iuras uel iuratores non uenerit uel ut forum est non compleuerit pectet dupplum, hoc statutum est propter reuerentiam ieiunii, et ad redemptionem omnium animarum.

DE ALCALDE QUI DISCEPTANTIBUS CONSULERIT.

Item sciendum est quod si aliquis alcaldum disceptantes consulerit qui ante alcaldes in curia steterunt pectet suis consociis qui in curia extiterint quinque solidos iuxta forum. Ille autem cuius partes ipse defenderit siue consulerit, cadat a causa, nisi probatum fuerit quod maleciose alcaldus illum consulerit causa inimicie siue doli. Et hac de causa nullus alcaldus fungere presumat ad defendendum siue adsoluendum partem alicuius causatorum. Si enim hoc fecerit pectet quinque solidos ut superius est ostensum alcaldes itaque neminem habent doce-

re siue in causis consulere, set tamen secundum allegata ut forum [fol. XL vto.] est iudicare.

QUOD CAUILLACIONES CAUSIDICORUM NIL UALEANT.

Veruntamen hec inter cetera cauere debent nimium ne cauillaciones alicui ualeant, set tamem forum iustumque iudicium iudicatum.

QUALITER CAUSIDICI HABEANT ALLEGARE.

Disceptantes et omnes aduocati erecti stantes allegent et completis allegacionibus recedant a curia deinde alcaldes iudicent super voces salutem (?) forum Sancte Marie et tenorem fideliter huius [*Carta*, pág. 89] liberi ³⁰.

DE IUDICIO PROPALATO.

Et postquam iudicium decreuerint, duo ex illis alcaldibus dicant illud iudicium contensoribus et si alicui iudicium illorum non placuerit appellet ad cartam sicut superius iam est dictum.

DE EO QUI AD PLACITUM UENERIS SEU CARTE NON UENERIT.

Ille uero qui ad placitum diei ueneris siue carte uenire debuerit et antequam placita includantur non uenerit cadat a causa, si hoc probari potuerit iuxta forum. Nam forum est quod quicumque placita inclusa firmare debuerit firmet cum iudice uel cum maioredomo alcaldorum qui placita incluserit cum querelosis. Item sciendum est quod quicumque de iudicio placitorum non se paccauerit potest se appellare ad curiam diei ueneris et si iudicium diei ueneris non ei placuerit appellet se ad cartam istam. Si uero peticio pro hereditate facta fuerit a uiginti solidos et supra uel si pro hereditate non fuerit et peticio illa siue actio fuerit a sexaginta solidos et supra et iudicium huius libri ei displicuerit et appellet ad P[etrum] Domino. Si quis se appellauerit ad cartam antequam ad diem ueneris uel ad Dominum P[etri] Ferrandi, siue ad concilium antequam ad cartam, cadat a causa, nisi gradatim se appellauerit iuxta forum.

DE DISCEPTANTIBUS QUI EXTRA URBEM FECERINT ALCALDES.

Similiter si disceptantes aldeani fuerint et extra ciuitatem alcaldes fecerint et iudicium habuerint et alteri eorum illud iudicium non placuerit appellet se ad diem ueneris, et qui predicta die ad placitum non uenerit, cadat a causa. [*Carta*, pág. 90] Set si forte disceptacio in die ueneris facta fuerit et ad ue [fol. XLI] nerum aliquis illorum e se

³⁰ *Carta*, pág. 88: "iudguen sobre las voces segont el paro de Castiel".

appellauerit ueniant ad placitum in primam diem ueneris uenientem. Qui uero ut dictum est ad illud placitum non uenerit, cadat a causa.

CUM ALCALDES PLACITA IACTARE UOLUERINT.

Quando autem iudex et alcaldes siue concilium placita iactare uoluerint siue debuerint iactent illa ad notam diem ueneris et quando iterum placita et diem ueneris iudicare debuerint faciat illa prescire in concilio uel illa faciant preconari.

DE PLACITIS PROPTER APPELLITUM UEL PROPTER HOSTEM IACTATIS.

Si uero propter appellitum placita in terra fuerint ad diem tertium postquam uexillum in ciuitate intrauerit unusquisque ueniat ad suum placitum tam porte iudicis quam diei ueneris iuxta forum. Set si forte propter exercitum siue caualgatam placita in terra fuerint ueniat unusquisque ad suum placitum usque ad nonum diem postquam uexillum in urbe redierit tam porte iudicis quam diei ueneris, ut est forum. Qui uero ut dictum est ad placitam non uenerit si diem asignatum uel iudicatum habuerit cadat a causa.

IN QUIBUS CAUSIS AD DOMINUM CIUITATIS LICEAT APPELLARE.

Mando etiam quod quicumque ad Dominum ciuitatis P[etrum] Ferrandi ciuitatis appellare uoluerit non sit ei prohibitum si illa appellacio facta fuerit iuxta forum. Quia forum precipit quod quicumque ad dominum ciuitatis se appellauerit nisi pro petitione uel actum siue debito sexaginta solidos et supra, cadat a causa et illa appellacio casa et friuola habeatur. Tamen si appellacio pro hereditate facta fuerit fiat a viginti solidos et supra. Qui uero pro hereditate appellaue- rit infra viginti solidos cadat a causa. Tamen sciendum est quod si quis hereditatem timore eundi ad dominum ciuitatis minoris precii quam viginti solidos fecerit si creditus non fuerit iuret se uerum dicere et credatur [fol. XLI vto.] aliter uero non. Quia per cartam uestrorum iudiciorum et per forum precipio quod omnes cause alie finiantur.

DE PLACITO APPELLANTIIUM.

Illis autem qui in supradictis [*Carta*, pág. 91] causis ad dominum ciuitatis P[etrum] Ferrandi appellauerint detur placitum ad diem tertium ad portam iudicis, ut est forum, hoc placitum illis datur ideo, ut si interim inter se componere uoluerint non eant ad dominum ciuitatis. Si uero inter se non se composuerint ueniat ad placitum ut dictum est superius et qui non uenerit, cadat a causa.

QUOD APPELLANS POSSIT PENITERI.

Cum autem ambo uenerint, si forte ille qui appellauerit se appellase penituerit et iudicium huius libri recipere uoluerit non eant ad dominum ciuitatis sin autem det eis iudex fidelem quendam andatorem.

DE FIDELE APPELLANTIBUS DANDO.

Talis autem sit fidelis in quem ambo confidant aduersarii et nulli disceptantium sit suspectus. Postquam disceptantes fidelem acceperint fidelis ostendat illis placitum ad quod ambo conueniant iam parati. Qui uero ad illum placitum paratus non uenerit, cadat a causa. Contrauersantium autem qui per se aduocatum dare uoluerint det eum ad diem placiti coram fidele et non alibi iuxta forum. Quia si aliquis aduocatum in loco alio dare uoluerit non recipiatur.

DE APPELLANTI QUI SE INIMICOS HABERE DIXERIT.

Si forte aliquis aduersariorum dato fidele timore inimicorum palam ire ausus non fuerit si creditus non fuerit iuret se habere inimicos uerasciter et eat ad dominum qua parte sibi magis placuerit, iuxta uotum.

DE APPELLANTI QUI CICIUS AD DOMINUM UENERIT.

Ille autem qui cicius ad dominum applicauerit expectet suum aduersarium per tres dies. Si forte antequam separentur locum ubi sit dominus ciuitatis sciuerint citra Ebrum ant (?) ³¹ Toletum ³². Si autem certum locum nescierint ille qui prior ad dominum uenerit, expectet suum aduersarium per VI dies. Veruntamen si aduersarius cum fidele ad dominum [fol. XLII] uenerint et alter non, placito preterito fidelis testimonio cadat a causa. Si uero ille qui solus fuerit cicius ad dominum uenerit et alter cum fidele ad placitum non uenerit, placito preterito [Carta, pág. 92] domini ciuitatis testimonio cadat a causa.

SI APPELLANTES FUERINT INIMICANTES.

Si forte aduersarii qui ad dominum ire debuerint inimici fuerint antequam de ciuitate exeant det uterque illorum iudici fideiussores de saluo in die placiti et postea ambo eant pariter cum fidele. Postquam uero cum fidele ita arripuerint ambulent et pausent sicut fidelis illis preceperit donec dominum inueniant infra terminos.

³¹ Estas dos palabras al margen, añadidas posteriormente.

³² Carta, pág. 91: "el lugar sabrán daquent Ebro o el Rey sea".

QUOD NEMO EXTRA TERMINUM DOMINUM QUERAT.

Extra terminum predictum ³³ nullus teneatur domini querere iuxta forum, se poscius reuertantur. Cum autem Dominus ciuitatis in ciuitate Sancte Marie ³⁴ uel in suo termino fuerit iterum ponant placitum, profisciscantur ad dominum sicut superius iam est dictum.

DE EO QUI ADVERSARIUM SUUM PERCUSERIT.

Item si quis suum aduersarium in uia dehonestauerit siue percuserit seu occiderit, pectet quamcumque calumnia fecerit dupplatam fidelis testimonio ut est forum.

SI ADUERSARIUS AUT FIDELIS IN UIA EGROTAUERIT.

Si forte aliquis aduersariorum aut fidelis apparitor in uia egrotauerit expectent eum illi qui sani fuerint donec conualeat siue moriatur. Si uero conualuerit teneant iter suum. Set si forte ille fidelis obierit reddeant aduersarii et iudex fidelem alium donet eis. Si uero aliquis aduersariorum obierit similiter reddeant qui uiui remanserint. Et ille qui bona mortui iure hereditario habere debuerit compleat uicem mortui ut est forum.

DE APPELLANTIBUS ITER AGRAUAUERIT.

Item si illud iter contensores illos dato fidele antea siue postea agrauauerit et ambo aduentum dominum ciuitatis Sancte Marie ³⁵ spectare noluerint, statuam iterum ante fidelem alium placitum uel ante iudicem et [fol. XLII vto.] alcaldes siue coram duobus alcaldibus seu ante iuratos Domini ciuitatis et cum quidam illorum ad dominum ire noluerint ponat iterum illum placitum antedictum. Et qui uero ire noluerit postquam inuitatus fuerit [*Carta*, pág. 93] cadat a causa, si probari potuerit iuxta forum. Si autem cum ire debuerint priorem fidelem habere non potuerit, iudex det eis fidelem alium et eant ad curiam ut superius est ostensum. Similiter si contensoribus iter ut dictum est agrauauerit et alium hominem loco domini ciuitatis siue in urbe, siue extra statuere uoluerint qui eos iudicet statuam sine calumnia illum iudicem iuxta forum. Et quod ipse iudicauerit si stabile atque firmum aduersarii itaque qui simul ad dominum conuenerint cum suo fidele ante dominum quanto cicius potuerint simul intrent fidelis autem qui fidelitatem accepit, hoc inter cetera custodire debet poscius ne mutet iudicium quod illo presente illis fuerit iudicatum.

33 *Carta*, pág. 92: "Fuera de término de su reyno allent Ebro."

34 *Carta*, pág. 92: "el sennor Rey".

35 *Carta*, pág. 92: "la venida del Rey".

DE PENA FIDELIS QUI IUDICIUM MUTAUERIT.

Quia si forte iudicium mutauerit et probatum ei fuerit cum illo qui iudicauerit suspendatur ut infidelis uel ad minus ei lingua sine remedio abscidatur. Sciendum est quod aduersarii debent procurare suum fidelem in eundo et redeundo in simul iuxta forum.

DE MERCEDE FIDELIS.

Set notandum est quod ille aduersarius qui pro iudicio uictus fuerit debet pectare omnem expensam quamcumque in eundo et redeundo ipsi fecerit et in super det suo fideli sotulares duorum solidorum qui cum eis profectus fuerit et non magis.

DE CALUMNIA ILLIUS QUI HOMINEM CUM ARMIS PROHIBITIS INCLUSERIT.

Mando itaque quod quicumque hominem in domo cum armis prohibitis incluserit pectet CCC solidos iuxta forum. Et quot quot homines in domo incluserit tot CCC solidos ille pectet. Tamen [fol XLIII] si probatum fuerit iuxta forum sin autem saluet se cum duodecim uicinis ut forum precipit et credatur. Si autem non compleuerint pectet dictam calumniam et dampnum quod ibi factum fuerit dupplatum. Et si forte hominem [*Carta*, pág. 94] ibi percuserit uel occiderit pectet similiter totam calumniam dupplatam quamcumque fecerit si conuictus fuerit iuxta forum. Sin autem pro occisione uel pro percusione saluet se ut forum precipit de percusione et de homicidio suo iure. Et similiter quilibet auxiliatorum qui in violacione domus fuerint pectet dictam calumniam et dapnum dupplatum si probatum ei fuerit iuxta forum. Sin autem saluet se cum duodecim uicinis et credatur. Si uero aliquis eorum non compleuerit pectet ut superius iam est dictum.

QUI SIT DOMI VIOLACIO.

Et est sciendum quod ille solus domum uiolat qui animo percuciendi intrat et percutit uel cum armis prohibitis iracunde intrat quamuis non percutiat uel qui contra prohibitionem domus domini intrat domum aliquam atque instat.

DE EO QUI INCENDIUM FECERIT.

Item quicumque alienam domum incenderit pectet CCC solidos et dampnum dupplatum quod inde euenerit ullo modo si probatum fuerit iuxta forum sin autem saluet se cum duodecim vicinis et credatur. Si uero aliquis illorum non compleuerit pectet ut superius est predictum. Si forte aliquem hominem intus combusserit pro quolibet illorum qui combusti fuerint iuxta forum quatuor centos aureos alfonsies et trecentos solidos et exeat inimicus si conuictus fuerit iuxta forum. Sin autem

saluet se cum tot duodecim uicinis quot homines in domo illa combusti fuerint et credatus uel iuret solus et respondeat suo pari et hoc tamen sit in electione querelosi. Et sciendum est quod si testes pro aliquo facto predicto uel pro alio huci consimili firmauerint et crediti non [fol. XLIII vto.] fuerint sint reptati et si fidancias non dederint non compleant iuxta forum.

DE EO QUI SILUAM INCENDIT.

Hoc idem sit de illo qui siluam incenderit iudicatum.

[Carta, pág. 95.] DE EO QUI IN DOMO ALIENA STETERIT.

Similiter quicumque in domo aliena steterit et precepto domini domus inde exire noluerit pectet calumniam sicut pro domo crudeliter uiolata si conuictus fuerit iuxta forum. Sin autem saluet se cum duodecim uicinis ut superius est predictum. Et si dominus domus uiolenter illum expulerit siue percuserit nullam calumniam inde pectet pro occasione uero pectet. Proteruiens uero si forte dominum domus dehonestauerit siue percuserit, seu occiderit, pectet quamcumque calumniam fecerit dupplatam. Similiter pectet si aliquis suorum hominum contra dominum domus aliquam calumniam fecerit ut de ipsomet superius est ostensum.

DE EO QUI CONTRA PROHIBITIONEM IN DOMO ALIENA INTRAUERIT.

Item quicumque contra prohibitionem domini domus in domo eiusdem intrauerit hoc idem iudicium habeat quod de illo qui in aliena domo contra voluntatem sui domini steterit ut est superius iudicatum.

DE CALUMNIATORE UEL DEBITORE EXISTENTE IN ALIQUA DOMO SUPER LEUATOREM QUI DARE NOLUERIT.

Et si forte aliquis debitor fuerit uel calumnia fecerit, et existens in domo aliqua superleuatorem dare noluerint confidendo in domorum calumnia tunc dominus illius domus aut eum de sua domo eiciat uel det quereloso illo licentiam capiendi illum sine calumnia iuxta forum. Si uero dominus domus hoc facere noluerint ipse in voce debitoris uel calumniatores respondeat et si conuictus fuerit sicut et debitor pectet ipse uel satisfaciat quereloso.

DE EO QUI LIGNA AUT CETERA DOMUS ALIENA FURATUS FUERIT.

Item quicumque ligna, aut lapides, uel tegulas siue lateres aut soldatam seu tegimem alicuius domus furatus fuerit, pectet illud cum quinque solidos si conuinci potuerit sin autem iuret solus et credatur.

DE EO QUI RUINAM ALICUIUS REI TIMUERIT.

Similiter quicumque ruinam alicuius domus siue trabis uel parietis aut [*Carta*, pág. 96] incendium uici [fol. XLIV] ne domus timuerit moneat dominum illarum rerum cum iudice et alcaldibus siue in concilio ut parietem ciciat aut trabem suffulciat aut illud custodiat ne dampnum faciat ullo modo. Si forte post ammonicionem paries uel illud de quo monitus fuerit aliquid dampnum fecerit dupplatum ut forum est pectet illud. Et si forte hominem occiderit post amonicionem dominus illius rei pectet dupplatum calumniam et exeat imperpetuum inimicus. Post ammonicionem ideo dicimus que nulus antequam sit monitus debet peccare calumniam pro homine siue pro bestia quam paries siue lignum seu domus percuserit siue occiderit siue in puteo aut in fossa interierit uel aliud inconueniens euenerit per ista superius iam predicta. Omne uero aliud dampnum quod una domus alii fecerit per aquam siue per rugitum textorum uel ferrariorum, siue per rem aliquam que dampnum posit facere si post ammonicionem ut dictum est statim prohibitum non fuerit, dominus illius domus pectet illud dupplatum et si adeo perfidus fuerit quod illud dampnum prohibere noluerit postquam monitus fuerit pectet cotidie quinque solidos quereloso et dampnum dupplatum ut dictum est superius, si conuinci possit testibus cum quibus fuit ammonitus iuxta forum.

DE EO QUI SUPER DOMUM ASCENDERIT ALIENAM.

Item quicumque super domum alienam ascenderit pectet quinque solidos et dampnum quod fecerit dupplatum si probatum ei fuerit sin autem iuret solus aduersarius et credatur.

DE DOMO ALIQUA ARMA PROIECTA FUERIT.

Similiter si arma prohibita de domo aliqua proiecta fuerint et aliquod dampnum fecerit dominus illius domus pectet illud si probatum fuerit, [*Carta*, pág. 97] uel det dapnatores manifestum si querelosus nescierit dannatores sin autem dominus illius domus iuret pro se et pro illis hominibus qui panem suum comedunt nisi probatum fuerit quis ea proiecit, iuxta forum. Si uero alius [fol. XLIV vto.] qui panem suum non comedat ipsa eiecerit et ei probatum fuerit ipse pectet uel pro se ipso directum faciat iuxta forum.

DE EO QUI PER FENESTRAM AQUAM UEL SPUTEUM DEIECERIT.

Item quicumque per fenestram siue per portam aquam uel sputeum, uel immundum aliquid super hominem proiecerit pectet decem solidos si probatum ei fuerit, sin autem saluet se sicut dehornacione corporis, et credatur.

DE EO QUI AD PORTAM EGESSERIT ALIENAM.

Similiter quicumque ad portam alienam egesserit pectet quinque solidos et ipsemet uerrat egestum si probari potuerit sin autem iuret solus et sit creditus. Si uero uerrere noluerit pectet decem solidos iuxta forum.

DE EO QUI IANUAM LAPIDAUERIT ALIENAM.

Item quicumque ianuam lapidauerit alienam pectet sexaginta solidos si probatum fuerit sin autem iuret solus et credatur.

DE EO QUI OSSA SUPER DOMUM IACTAUERIT ALIENAM.

Similiter quicumque ossa uel cornua super domum aliena iactauerit uel ante fores posuerit pectet XXX solidos si probari potuerit sin autem iuret solus hoc statutum est propter illos qui non sunt ausi dehonestare hominem nisi isto modo.

DE EO QUI SUPER DOMUM ALIENAM AUT PER FENESTRAM LAPIDEM PROIECERIT.

Item quicumque super domum alienam siue per fenestram lapidem eiecerit pectet decem solidos et dampnum duplatum quod inde euenerit si probatum fuerit, sin autem iuret uel saluet se solus ut forum est et credatur.

DE EO INSEQUENDO REM SUAM DOMUM ALIENAM INTRAUERIT.

Similiter quicumque domum alienam rem suam in sequendo intrauerit nullam pectet calumniam si per apertam portam intrauerit que qui aliunde intrauerit, uel portam sine amore domini aperuerit pectet CCC solidos sicut pro domo uiolata si conuinci testibus potuerit sin autem iuret cum duodecim uicinis et [*Carta*, pág. 98] credatur.

DE EO QUI PRO GANATO PIGNORATO DOMUM ALIENAM INTRAUERIT.

Tamen pro pignorato ganato intrare ut forum est nemo debet. Quia si aliquis pro ganato qui pignoratus fuerit inuito pignorante uel nesciente domum intrauerit et ganatum inde extraxerit, pectet trecentos solidos et ganatum duplatum restituat si probatum ei fuerit sin autem saluet se cum duodecim uicinis et credatur. Si [fol. XLV] uero ganatum non extraxerit pro solo introitu pectet trecentos solidos si contra uoluntatem domini domus intrauerit, ut est dictum. Similiter quicumque in domum alienam siue in molendinum intrauerit pectet trecentos solidos licet inde nichil extrahat si autem dampnum in eis fecerit illud restituat sicut latro tamen si probatum ei fuerit sin autem iuret cum duodecim uicinis et credatur.

DE ALTITUDINE DOMORUM.

Item sciendum est quod quicumque domum hedificare uoluerit ipsam erigat in altum et hedificium quantum sibi placuerit iuxta uotum.

DE PARIETE COMUNI.

Si uero domum suam aliquo parieti fulcire uoluerit det prius medietatem illius precii quot paries ille constitit deinde hedificet super illum parietem sine aliqua calumnia quanta sibi placuerit, dando primitus medietatem precii ut superius est ostensum. Tamen si paries in radice communi fuerit ut est forum. Quia si radix communis non fuerit non potest aliquis super illum parietem hedificare prohibente domino uel nolente. Et propter has lites deuitandas mandamus et statuimus quod cum aliquis parietem hedificare uoluerit illum in radice communi hedificet sine calumnia, iuxta forum.

DE EO QUI UOLUERIT APERIRE FENESTRAM SUPER ALIENAM DOMUM.

Similiter quicumque fenestram in pariete sue domus super alienam domum aperire uoluerit, aperiat eam in alto a [*Carta*, pág. 99] pectoribus et supra fenestra autem habeat in amplo unam manum tantum et non amplius iuxta forum. Quia si quis fenestram inferiorem uel ampliorem fecerit nisi ut forum precipit postquam ammonitus fuerit pectet cotidie quinque solidos iudici et alcaldibus et quereloso donec ipsa fenestra claudatur tamen si ammonicionem probare potuerit iuxta forum.

DE EO QUI DOMUM SUAM UOLUERIT MELIORARE.

Item si quis domum suam meliorare uoluerit siue de nouo facere et in domibus suorum uicinatorum aliquid dampnum fecerit emendet illum cum opus suum perfectum fu [fol. XLV vto.] erit suo iure. Si uero ille laborator tan perfidus fuerit quod predictum dampnum emendare noluerit pectet cotidie quinque solidos iudici et alcaldibus et quereloso quousque emendet et perficiat dictum dampnum. Similiter quicumque domum habuerit ipse suam aquam colligat ne aliis uicinis dampnum faciat ullo modo. Quia si quis propter ammonicionem aliquod dampnum fecerit pectet illud ut superius est ostensum.

DE FORO EMPTIONIS ET UENDITIONIS.

Consequenter dicendum est de uenditionibus et impignationibus domorum et aliarum hereditatum ³⁶.

36 Faltan en la *Carta* estas líneas de epígrafe del fuero de compras y ventas.

DE EO QUI SUAS RES UENDERE UOLUERIT.

Si quis domum suam uel res aliquas uendere siue impignare, seu cambiare uoluerit suam uoluntatem faciat et quod inde fecerit data fidancia de saluo ad forum Sancte Marie ³⁷ et confirmatis testibus sit stabile atque firmum ita ut nullus penitere ualeat post contractum. Ita quod si aliquis emptorem impedire uoluerit ipsa fidancia de saluo ipsum deffendat et custodiat quousque annus dimidius compleatur. Quia post dimidium annum pro comparacione aliqua non teneatur fidancia respondere. Item si quis se dixerit domum siue hereditatem aliquam comparase iam dimidio [*Carta*, pág. 100] anno preterito nichil sibi iudicetur aliud nisi quod iuret cum uno uicino quod de die et non de nocte facta fuit illa emptio ut forum precipit, et iam elapsus est dimidius annus, et dicat insuper quis ei uendit causam illam. Si uero taliter iurauerit postea nemo ipsum impediatur et credatur, fidancia de saluo que pro impignoracione data fuerit, sit firma et stabilis quousque illa pignora redimantur. Tamen sciendum est quod nemo potest uendere radicem monachis, set tamen cum uoluntate et assensu suorum filiorum potest quilibet eis dare radicem pro sua anima, ita ut fructum inde habeant per cuncta [fol. XLVI] secula set hereditate illam uendere siue cambiare uel impignare non ualeant ullo modo. Quia si aliquis abbas siue monachi hereditatem sibi datam pro anima uendere uel impignare siue cambiare uoluerint non eis consentiatur set potius parentes mortuorum ipsos prohibeant hec predicta facere iuxta forum. Si uero ille qui pro sua anima hereditatem ut dictum est dare uoluerit filios non habuerit, det illam iuxta suam propiam uoluntatem. Et hec donacio sit stabilis et in perpetuum ualitura. Set tamen de ista fiat similiter sicut superius diximus de predicta.

DE EO QUI RADICEM COMPARARE UOLUERIT.

Ille etiam qui domum uel rem aliam comparare uoluerit emat cum fideiussore de saluo qui eum liberet ab omni petitione et calumnia si necesse fuerit usque ad dimidium annum et de die et non de nocte ut superius iam est scriptum.

QUOD UENDITOR SUUM COMPARATOREM RECIPIAT PRO DEBITORE.

Ille uero qui res suas uendiderit si statim illum emptor non pacaue- rit suum comparatorem pro debitore et fideiussore recipiat et non alium quia si alium [*Carta*, pág. 101] receperit non ei ualeat, siue respondeat iuxta forum. Tamen si uenditor comparatorem suum recedere siue fugere tinuerit uel non paccare ad placitum querat ei superleuatorem ad forum Sancte Marie ³⁸ qui persoluat debitum ad diem placiti si forte

³⁷ *Carta*, pág. 99: "al fuero de Teruel", de letra posterior.

³⁸ *Carta*, pág. 101: "al fuero de Teruel", borrado y de letra posterior.

emptor fugerit uel non soluerit ut est dictum. Si quis enim fideiussorem de saluo ut forum est non receperit et postea super emptionem ad aliquo inquietatus fuerit perdat eam nisi auctorem dederit iuxta forum.

DE EO QUI RADICEM UENDERE UOLUERIT.

Tamen mandamus per forum quod omnis ille qui radicem aliquam uendere uoluerit faciat eam preconari per tres dies dominicos in hac ciuitate. Et tunc si aliquis de illius parentela illam emere uoluerit emat eam tanto precio quanto ille qui carius eam emere uoluerit promitebit. Quia si tamen dare uoluerit ipse [fol. XLVI vto.] in illam habeat qui plus dabit. Transactis uero tribus dominicis cuique sibi placuerit uendat eam. Tamen si antequam fiat uendicio aliquis consanguineus domum uel hereditatem illam habere uoluerit et tantum pro ea dederit quantum ille qui carius emere uoluerit et tam bonam paguam fecerit ipse habeat dictam hereditatem. Si antequam fidancia de saluo data fuerit et uendicio testibus confirmata. Nam sciendum est quod postquam uendicio facta fuerit et fidancia de saluo data et confirmata testibus postea secundum forum non potest eam contradicere aliquis de illius parentela uel quilibet alius iuxta forum. Vendicione uero facta et ut forum est confirmata nullus ualeat penitere.

DE EO QUI HEREDITATEM SUAM PRECONARI NON FECERIT.

Quia si forte ipsam preconari non fecerit et eam uendiderit parentes illius [*Carta*, pág. 102] uenditoris non possunt ideo conuenire uel impedire emptorem siue comparatorem, set uenditorem tantum modo que radicem oculte uendiderit consanguineis nescientibus et propinquis. Unum mandamus per forum quod quicumque radicem non preconatam uendiderit debet suis propinquis soluere siue uendere tantam et talem radicem sicut est illa que fuerit uendita et tanto precio quanto aliam uendidit alienis. Tamen si preconata fuerit ut dictum est superius per tres dominicos non debet pro ea cuiquam postea respondere. Set tamen sciendum est quod si aliquis consanguineus qui radicem emere uoluerit de suo consanguineo uenditore dubitauerit quod non dant in illa radice tantum precium, quantum ipse sibi dare promisit, iuret uenditor et credatur. Si forte postquam consanguineus aliquis hereditatem illam preconatam siue non preconatam habere uoluerit et tamen pro ea dederit sicut ille qui carius pro ea promisit tribuere et tan bonam pagam facere et suus consanguineus uenditor sibi eam abstulerit [fol. XLVII] et alii uendiderit et querelosus probare potuerit quod ille emptor hoc primitus presciuerit et postquam amonitus fuerit radicem illam comparauit talis uendicio non ualeat, set ad parentem hereditas reuertatur. Si forum esset ceterum quod nullus posset radicem uendere nisi tantum suis parentibus hereditates uilitarentur penitus et precium illarum non posset suo domino subuenire homicidio uel captivo.

DE EO QUI RADICEM IN PIGNORAUERIT UEL MAURUM MINISTRALEM.

Item mando quod quicumque uineam uel hereditatem aliam siue domum aut maurum ministralem impignauerit, si tan maurus quam hereditas possit dare reditus impignorator ipsam teneat nunquam se redimendo et habendo [*Carta*, pág. 103] usum illius fructus donec totam suam pecuniam recuperet quam dederit super ipsam. Et quando dominus illius rei ipsam rem suam recuperare uoluerit, si domus uel ager fuerit ipsum redimat de festo Sancti Michaelis ad festum alium Sancti Michaelis. Si uero uinea fuerit de ianuario ad ianuarium redimatur et non postea iuxta forum. Si uero nec hoc nec illud fuerit redimat illud quandocumque habere potuerit suum censum. Radix enim in Sancta Maria ³⁹ nunquam debet transçari uel etiam fenerari.

DE EO QUI RADICEM SUAM IMPIGNORATA UENDERE NOLUERIT.!

Si forte ille qui hereditatem obligatam habuerit uel de supradictis aliud aliquid et eam propter iram regis uel homicidium uel captiuationem uendere uoluerit moneat dominum illius hereditatis siue pignorum ut illam redimat hac de causa. Si uero ille impignorator pignora illa extrahere noluerit, uel nequiuerit ille qui tenet pignora sine calumnia uendat ea et accepta sua pecunia residuum quod remanserit domino pignorum ipse reddat. Si uero illam uendere non potuerit eam impignoret cuique sibi placu [fol. XLVII vto.] erit eo pacto quo ipse tenebat pignora et pro tanta pecunia, et talis uendicio siue obligacio rata ut forum precipit habeatur ita quod nec emptor siue obligator propter hoc perdat aliquid aut pectet calumniam ullo modo. Uerumtamen si ille qui pignora uendiderit siue impignauerit totam suam pecuniam recuperare nequiuerit non ideo obligator illi respondeat pro hoc quod minuerit nisi testibus hoc probare potuerit quod ambo inter se hoc pactum ut forum est pepigerent scilicet quod dominus illius hereditatis reintegrare alium de tota sua peccunia, si forte precium hereditatis [*Carta*, pág. 104] non suficeret ad pacandum.

DE IMPIGNORACIONE CONDICIONALITER.

Item impignoracio hereditatis siue bestie uel alterius rei cuiuslibet que ad diem statutum facta fuerit et ad placitum redempta non fuerit uendatur sine calumnia excepta radice et auro et argento, atque margaritis et armis ferreis, siue ligneis, ut est forum. Illius autem rei quod forum permitit uendere, residuum suo domino tribuatur.

³⁹ *Carta*, pág. 103: "en Teruel", soberraspado.

DE EO QUI PIGNORA FECERIT AD ANNUM.

Item quicumque domum suam siue tendam per annum uel per mensem alicui locauerit, conductor ipsam teneat usque ad ultimum diem sui placiti iuxta forum. Ita quod neque locator siue conductor de pacto penitere ualeat uel condicionem frangere ullo modo. Tamen si conductor necessitate aliqua seu infortunio quod ei euenit eam dimittere uoluerit iterum conductor locet eam alteri qui domino domus sua uice et condicione cum precio locacionis respondeat et domum illam aliter non relinquat. Quia si aliter domum relinqueret nisi ut dictum est superius, pectet domino domus omnem pecuniam locacionis et recedat postea iuxta uotum quin paget aliter non recedat.

DE LOCATORE QUI IN DOMO DAPNUM FECERIT.

Item si quis in domo conducta [fol. XLVIII] aliquid dapnum fecerit estimacione duorum uicinatorum illud reficiat, siue resarciat iuxta forum.

DE LOCATORE QUI IN DOMO ALIQUID OPUS FECERIT.

Similiter si aliquis in domo sibi conducta aliquid opus fecerit ex precepto domini domus illa dispensa siue opus quod fecerit in locacionis precio computetur. Et dominus illius domus illud restituat ut est forum.

DE DOMINO QUI DOMUM IMPIGNORATAM CONDOCERE NOLUERIT.

Item si quis domum suam impignauerit et a domino pecunie ipsam conducere uoluerit conducatur ea si impigna(ro)tori placuerit aliter uero non. Si uero [*Carta*, pág. 105] domino pecunie placuerit ille dominus domus pacet mercedem conductionis quam inter se pepigerint et in ea habitet quantum domino pecunie placuerit et non magis.

DE EO QUI DOMUM LOCATAM DOMINO NESCIENTE UEL IN PACTO DIMISERIT.

Similiter quicumque domum sibi conductam domino nesciente uel non pacato dimiserit dupplatum reddat precium locationis.

DE FURNIS ET FORNARIBUS.

Item mando quod clibanarius furnum calefaciat et mitat in eo panem et cum coctum fuerit illum extrahat ne dampnetur. Si uero furnaria uel furnarius panem alicuius damnauerit pectet illud. In furno uero cochant triginta panes et de his suo iure unum accipiat et non magis furnarius uero de furni redditibus habeat suum quantum. Si forte fornarius uel fornaria summo mane ad calefaciendum furnum non surrexerit et aliquid dampnum inde euenit et probatum ei fuerit duppla-

tam clibanaria pectet illud sin autem iuret sola quod culpa sua non euenit et credatur. Et si illud dampnum pectare debuerit ita quod sit conuicta ut forum precipit sacramento domini illius furni pectet illud dupplatum. Clibanarius uel clibanaria que uicem furni alicui mulieri cambierit, pectet quinque solidos et dampnum dupplatum medietatem almutaçaph [fol. XLVIII vto.] et medietatem aliam quereloso si probatum fuerit iuxta forum sin autem iuret clibanaria et credatur.

DE BALNEO EST DICENDUM.

Consequenter de balneo est dicendum uiri etiam eant ad commune balneum in die martis et in die iouis et in die sabati iuxta forum. Mulieres uero in die lune, et in die mercurii eant similiter ad balneum iam predictum. Iudei uero siue sarraceni eant in die ueneris et non in die alio ullo modo. Die uero dominica propter reuerencia [Carta, pág 106] resurreccionis Domini, balneum non calentet. Si forte balneator die dominica balneum calentauerit det XXX morabetinos ? almutaçaph et quereloso et iudex et alcaldes ⁴⁰... suo iure, si probatum fuerit iuxta forum. Similiter... sarraceni in alio die nisi in die ueneris se... illorum balneantium pectet triginta solidos iudici et alcaldibus et almutaçaph per tercium cum quereloso, si probatum fuerit, iuxta forum. Similiter si uir in diebus mulierum in balneum siue in domum aliquam balnei intrauerit pectet triginta solidos si probatum ei fuerit uel iuret solus qui blasphematus fuerit et credatur. Similiter omnis mulier que in diebus uirorum balneum ut dictum est intrauerit pectet triginta solidos uel hoc iudicium uirorum habeat quod est superius iudicatum. Et omnis haec calumnia ut dictum est superius sit diuisa, et almutaçaphi pro ea pignoret ut est forum.

DE MERCEDE BALNEATORIS.

Item mando quod quicumque se balneare uoluerit siue sit uir siue mulier non det pro seruicio balnei nisi unum obolum tantum modo iuxta forum. Set tamen seruientes tan uirorum quam mulierum et omnis pueri non pacent aliquid iuxta forum. Si forte balneator seruum.....

[Fol. LXXIII] [Carta, pág. 158] dampnatorem uel pectet homicidium sicut in homicidiis iam est dictum, si probatum ei fuerit et istud sit in uoluntate blasphemati sin autem dominus bestie iuret solus ⁴¹. Item si quis bestiam terruerit et bestia dampnum fecerit et ei

⁴⁰ Deteriorado por la humedad este paraje. En la Carta, pág. 106, dice: "e los alcaldes ayanne la tercera part por lur derecho, si pervado fuere segunt el fuero. Otrosi si iudios o moros si non en el dia viernes se bannaran, qualquiere de los bannados peche XXX solidos".

⁴¹ De otra letra, escrito sobre raspado. Hay algo de confusión con respecto al texto de la Carta, pág. 158.

probatum fuerit territor pectet illud. Si forte dixerit se inscienter fecisse saluet se sicut peticio calumnie fuerit iuxta forum.

DE EO QUI HOMINEM CUM ARMIS PROHIBITIS PERCUSERIT.

Item mando quod quicumque hominem cum armis prohibitis percuserit et ei probatum fuerit pectet sexaginta solidos iuxta forum sin autem iuret solus aduersarius et credatur arma prohibita que in corpore huius ciuitatis non licet ullo modo indignanter extrahere uel cum eis percutere qui in predicto modo pugniatur sunt haec que secuntur.

QUE SINT ARMA PROHIBITA.

Scilicet omne ferrum et omne lignum et omnis lapis et omnia quicumque hominem posunt interficere uel etiam vulnerare et cum ista talis calumnia euenerit et probatum fuerit in tribus partibus diuidatur, scilicet quereloso et palacio atque concilio tracto noueno iudicis ut in homicidiis iam est dictum.

DE EO QUI IUDICI QUERIMONIAM PROPOSUERIT.

Similiter mando quod quicumque iudici querimonia proposuerit si postea sine illo compositionem fecerit uel ad placitum non uenerit et ei probatum fuerit pectet totam petitionem. Et si forte suspectus fuerit pro iudicata calumnia quod compositionem sine iudice fecerit et ei ut dictum [*Carta*, pág. 159] est probare nequuerint iuret solus et sit creditus blasphematus.

DE EO QUI IN URBE BANDUM FECERIT.

Similiter mando quod quicumque in ciuitate bandum uel consilium bandi fecerit et ei probatum fuerit pectet dupplatas quascumque calumnias fecerit, iuxta forum, similiter pectent omnes sui auxiliatores qui in bando uenerint de quibus probatum fuerit sin autem saluet se ut forum precipit unusquisque. Si [fol. LXXIII vto.] forte iudex uel alcadum aliquis in bando illo fuerit siue uenerit et ei probatum fuerit dupplet similiter omnem calumniam et perdat portellum que tenuerit ipso anno sin autem saluet se ut de aliis est predictum.

DE EO QUI SALTUM DEDERIT.

Mando preterea quod quicumque in heremo uel in populato tan de die quam de nocte saltum dederit, uel in hominem non difidiatum uel salutatum insiluerit et ei probatum fuerit pectet sexaginta solidos atque dampnum quod ibi factum fuerit, uel inde euenerit, ullo modo sin autem aduersarius iuret solus. Set si forte ipsum percuserit uel occiderit uel aliquid ei abstulerit pro his omnibus pectet quamcumque calumniam fecerit dupplatam et dampnum similiter dupplatum restituat cum

calumnia sexaginta solidos si probatum ei fuerit sin autem iure solus et sit creditus blasphematus. Set sciendum est quod pro solo saltu quamuis damnnum non faciat debet pectare sexaginta solidos aduersarius si conuictus fuerit ut est dictum.

DE EO QUI EXTRA CIUITATEM FUREM CEPERIT.

Item quicumque furem uel latronem extra ciuitatem ceperit adducat eum in ciuitatem et presentet illum ante iudicem ut ibi ad uoluntatem concilii puniatur. Quod si ita non fecerit et latronem extra ciuitate punierit et ei probatum fuerit pectet concilio C aureos alfonsies et hac [*Carta*, pág. 160] calumnia ponatur in hedificio turrium et murorum.

DE EO QUI MAURUM ALIENUM PERCUSERIT AUT OCCIDERIT.

Similiter si quis maurum alienum percuserit et ei probatum fuerit pectet quinque solidos pro occisione uero in homicidiis requiratur.

DE EO QUI MAURAM OPRESERIT ALIENAM.

Item mando quod quicumque mauram alienam ui opreserit et ei probatum fuerit pectet viginti aureos alfonsies sin autem iuret solus et sit creditus, blasphematus.

DE EO QUI EX MAURA ALIENA FILIUM GENUERIT.

Similiter quicumque ex maura aliena filium habuerit ille filius sit servus domini maure donec pater illum redimat de seniore. Praeterea mando quod iste [fol. LXXIV] talis filius non parciatur cum suis fratribus quos ex parte patris habuerit quandiu in seruitute permanserit ut est dictum. Postquam autem liber fuerit partem habeat de bonis sui patris quod fratres alii iuxta forum.

DE EO QUI MULIEREM OPRESERIT UEL RAPUERIT.

Mando similiter quod quicumque mulierem aliquam ui oppreserit aut parentibus inuitis ipsam rapuerit et ei probatum fuerit pectet trecentos morabetinos alfonsies et exeat in perpetuum inimicus. Sin autem iuret cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat quod magis placuerit querelose. Et si forte opresor ceciderit uel non compleuerit pectet trecentos morabetinos et exeat inimicus in perpetuum ut de homicidio iudicatus. Similiter quilibet auxiliatorum qui cum eo fuerit si testibus conuictus fuerit pectet trecentos morabetinos et per unum annum exeat inimicus sin autem iuret cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat quod magis placuerit querelose. Et quod de uno dicimus sit de omnibus auxiliatoribus ut scriptum est superius iudicatum. Tamen

si ipsa postea in suum raptorem consenserit cum suo raptore [*Carta*, pág. 161] sit exhereditata et inimica in perpetuum si probatum ei fuerit iuxta forum.

QUOD MULIER...

Tamen mando quod si mulier de oppresione se conquiri uoluerit et usque ad diem tercium cum secatis genis ante iudicem non uenerit, oppresor non ei respondeat iuxta forum. Si uero usque ad tercium diem cum secatis genis ante iudicem conquesta fuerit oppresor illi satisfaciat ut superius est ostensum.

DE EO QUI ... OPRESERIT.

Similiter si aliquis mulieri maritate uim fecerit, uel eam rapuerit et ei probatum fuerit si capi potuerit comburatur. Si uero capi non potuerit omnia bona raptoris sint mariti mulieris, et ipse raptor sit imperpetuum inimicus. Si uero ipsa cum eo gratis [fol. LXXIV vto.] exierit et in ciuitate, uel in suo termino cum eo deprensa fuerit, ambo pariter comburantur. Si forte testibus conuinci non potuerit, iuret cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat quod magis placuerit quereloso. Si uero cum uicinis non compleuerit uel in bello uictus fuerit: statim sine remedio comburatur et maritus oppresse mulieris omnia bona sua hanc si iusticiatus non fuerit et affugerit blasphematus.

DE EO QUI SANTIMONIALEM OPRESERIT.

Similiter quicumque santimoniali uim fecerit et ei rapuerit et ei probatum fuerit si capi potuerit sine remedio suspendatur si forte affugerit duos S. pectet de rebus quas habuerit sin autem saluet se cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat ut superius est ostensum.

DE EO QUI UXOREM SUAM DEHEPRENDERIT IN ADULTERIO.

Mando preterea quod quicumque uxorem suam adulterantem cum aliquo uiro inuenerit et ipsam occiderit et hoc probare potuerit non pectet calumnias uel exeat inimicus [*Carta*, pág. 162]. Similiter si adulterum occiderit uel vulnerauerit et vulneratum euaserit et hoc probare poterit non pectet calumnias nec exeat inimicus. Quia si probare nequieuerit et mulierem aliter occiderit pectet calumnias et exeat inimicus. Similiter mando quod si adulterum occiderit siue vulnerauerit et uxorem sanam reliquerit pectet calumnias et pro morte exeat inimicus.

DE EO QUI UIRUM DEHONESTAUERIT.

Item mando quod quicumque uirum dehonestauerit uocando eum traditorem siue uiciatum uel filium uiciati uel cornutum, uel tornadicium, uel leprosum et ei probatum fuerit pectet decem solidos... et in-

super iuret illud malum se nescire in illo homine quod predixit. Si uero iurare noluerit pectet viginti aureos alfonsies postquam testibus fuerit ipse uictus. Si uero testibus conuinci non potuerit aduersarius iuret solus. Tamen [fol. LXXV] ille qui prodicione blasphematus fuerit quamuis calumnia colligat si opus fuerit debet saluare se ut respondeat suo pari. Si uero se saluare noluerit uel nequiuert pectum non colligat ante dictum.

DE EO QUI MULIERE DEHONESTAUERIT.

Similiter quicumque muliere dehonestauerit uocando eam meretricem, uel aliquid huic simile, et ei probatum fuerit pectet decem solidos et iuret se in ea illud malum nescire si uero iurare noluerit pectet viginti solidos nisi pro publica meretrice. Quia si quis publicam meretricem ui oppreserit aut dehonestauerit, uel expoliauerit nichil pectet ut in balneo iam est dictum.

DE EO QUI PER CAPILLOS FEMINAM ARRIPUERIT.

Item quicumque feminam per capillos arripuerit siue uiolenter traxerit et ei probatum fuerit pectet sexaginta solidos sin autem iuret solus et sit creditus blasphematus. [*Carta*, pág. 163.]

DE EO QUI MAMILLAS ABCIDERIT.

Similiter quicumque mulierit mamillas absciderit et ei probatum fuerit pectet pro unaquaque mamilla centum aureos alfonsies nisi inde obierit illa mulier sin autem iuret cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat quod magis placuerit quereloso. Si forte illa mulier inde obierit pectet homicidium et exeat inimicus.

DE EA QUI FILIUM SUUM PROIECERIT.

Item omnis mulier qui filium suum alicubi proiecerit, et ei probatum fuerit fustificetur et insuper cogatur ut filium suum nutriat iuxta legem.

Item mando quod si uir coniugatus cum muliere coniugata in Sancta Maria ⁴² adulterium fecerit et ei probatum fuerit ambo pariter comburantur.

DE BIGAMO QUI DUAS INSIMUL UXORES HABUERIT.

Similiter quicumque in aliis partibus uxorem nuptam habuerit et illa uiuente in Sancta Maria ⁴² cum alia nupserit et ei probatum fuerit suspendatur. Similiter si mulier in alia loco siue in Sancta Maria uivum maritum habuerit et in Sancta Maria cum alio nupserit et ei probatum

⁴² *Carta*, pág. 163: "Albarazín."

fuerit, comburatur. Si uero dominum fecerit fustificetur per plateas et per omnes calles et eiciatur sine remedio de hac ciuitate.

DE CONIUGATO QUI CONCUBINAM PALAM TENUERIT.

Similiter si aliquis uir qui uxorem nuptam habuerit siue in Sancta Maria ⁴³ siue in aliis partibus concubinam tenuerit et ei probatum fuerit, ambo ligati pariter fustificentur.

DE MULIERE QUI FILIUM PATRI PROIECERIT.

Item mando quod quicumque suum filium patri proiecerit ipse dando ei per annum triginta solidos fustificetur unde per forum percipio quod omnis mulier que ex aliquo conceperit nutriet suum filium et uir det ei uno quoque anno triginta solidos usque ad III annos sicut est forum aliarum nutricum. Si uero patrem hanc mercedem sibi dare noluerit ipsa filium uel filiam sine calumnia illi reddat.

DE MULIERE QUI SCIENTER FECERIT ABORTIVUM.

Item omnis mulier qui scienter abortivum fecerit si conuicta (?) [*Carta*, pág. 163] fuerit comburatur sin autem se per candentem ferrum et si se saluare noluerit uel nequiuerit sine remedio comburatur.

DE MULIERE QUE SE DIXERIT AB ALIQUO CONCEPISSE.

Similiter omnis mulier que dixerit se concepisse ab aliquo et uir ei filium non crediderit capiat ferrum calidum et candentem et si combusta fuerit non credatur. Si uero sana fuerit patrem recipiat filium et ipsum nutrire faciat iuxta forum.

DE LIGATIVIS.

Similiter mulier que homines uel bestias, uel alias ligauerit et ei probatum fuerit comburatur sin autem saluet se per ferrum calidum et candentem. Si forte uir ligator fuerit et ei probatum fuerit tonsus in crucibus et flagellatus eiciatur de Sancta Maria, et si negauerit saluet se suo pari.

DE MULIERE FACTICIOSA.

Similiter omnis mulier que erbolaria, uel facticiosa fuerit et ei probatum fuerit comburatur uel saluet se per ferrum calidum et candentem. In hoc enim casu quelibet mulier debet ferrum tollere iuxta forum. In nullo autem casu alio mulier debet ferrum tollere [fol. LXXVI] nisi mediatrix seu alcauota fuerit uel talis meretrix que cum quinque uiris fornicata fuerit et probata.

43 *Carta*, pág. 163: "Albarazín."

DE MEDIATRICIBUS.

Item omnis mulier que mediatrix seu alcauota probata fuerit comburatur. Si uero suspecta fuerit et negauerit saluet se per ferrum calidum ut est forum, ferrum de factura ferri ad faciendam iusticiam unum palmum habeat in longitudine et in amplo duos digitos, et super quatuor pedes aliquantulum altos sit positus ut illa mulier que purganda fuerit manum possit mittere subtus ferrum. Illa autem mulier que ferrum tollere debuerit nouem pedes ipsum deferat et in terra suauiter ferrum ponat. Quia si taliter non fecerit non compleat iuxta forum. [*Carta, página 165.*]

DE CALEFACTIONE FERRI.

Set tamen ferrum a sacerdote primitus benedicatur. Iudex uero et sacerdos ferrum calefaciant ut est forum. Et dum ferrum calefacierint nullum permitant ad ignem accedere ne forte aliquod maleficium faciat in hoc igne. Illa autem mulier que ferrum tollere debuerit scrutetur primitus ne aliquid maleficium teneat deinde manus suas lauet coram omnibus et tersis manibus tollat ferrum. Postquam uero ferrum detulerit, statim iudex manum ipsius cohoperiat cum cera et super ceram stupam ponat superius siue linum. Postea uero cum panno ligetur optime, ut est forum. Quo facto ducat eam iudex in domum suam et post tres dies illis manum inspiciat et si manus combusta fuerit, et ipsa mulier comburatur uel penam hic iudicatam sustineat quam meretur.

DE EO QUI CHRISTIANUM VENDIDERIT.

Item mando quod si aliquis uir siue mulier christianum uendiderit et ei probatum fuerit comburatur sin autem uir respondeat suo pari mulier uero ferrum capiat ut est dictum, et si forte affugerit qui christianum uendiderit, nunquam in [fol. LXXVI, vto.] isto seculo concilio colligatur.

DE MULIERE QUI CUM INFIDELI DEPRENSA FUERIT.

Similiter si mulier cum mauro uel cum iudeo deprehensa fuerit et capi potuerit, ambo ut dictum est pariter comburantur.

DE EO QUI OCULUM ALIENUM FREGERIT.

Mando praeterea quod quicumque oculum alienum fregerit et ei probatum fuerit, pectet pro quolibet oculo centum aurcos alfonsies, sin autem iuret cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat, quod magis placuerit quereloso. Si uero complere nequiterit, uel uictus fuerit pectet calumniam iudicatam.

DE EO QUI HOMINEM TOTONDERIT.

Similiter qui hominem totonderit, et ei probatum fuerit pectet sexaginta solidos et procuret eum in domo sua [*Carta*, pág. 166] de suis necessariis quousque sui capilli ut primitus sint completi, sin autem iuret solus aduersarius et credatur.

DE EO QUI AUREM ABSCIDERIT.

Similiter quicumque alicui aurem absciderit et ei probatum fuerit, pectet pro qualibet centum solidos sin autem iuret cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat, ut est dictum.

DE EO QUI NARES ABSCIDERIT.

Item quicumque alicui nares absciderit et ei probatum fuerit, pectet L. aureos alfonsies si forte cum labio nares abscise fuerint et probatum fuerit, pectet centum aureos alfonsies sin autem pro quolibet istorum danno iuret cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat ut est forum.

DE EO QUI DENTEM FREGERIT.

Similiter quicumque alicui dentem fregerit et ei probatum fuerit pectet pro quolibet centum solidos sin autem iuret cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat, ut est dictum.

DE EO QUI BARBAM DEPILAUERIT.

Item mando quod quicumque alicui barbam depilauerit et ei probatum fuerit pectet ducentos aureos alfonsies et exeat inimicus sin autem iuret cum duodecim vicinis uel suo pari respondeat quod magis placuerit quereloso. Nam sciendum est quod in omnibus locis in hoc libro ubi prelium siue duelum iudicatur et iuras duodecim uicinorum simi [fol. LXXVII] liter sit in electione querelosi positum hec uel illud.

DE EO QUI BRACHIUM FREGERIT.

Mando praeterea quod quicumque alicui brachium fregerit et ei probatum fuerit pectet sexaginta solidos iuxta forum, si forte brachium absciderit et ei probatum fuerit pectet centum aureos alfonsies et pro manu abscisa pectet similiter si probatum fuerit centum aureos alfonsies sin autem pro quolibet istorum saluet se cum duodecim uicinis uel suo pari respondeat, ut est dictum.

DE EO QUI POLLICEM ABSCIDERIT.

Similiter quicumque pollicem alicui absciderit et ei probatum fuerit, pectet duos solidos et pro quolibet alio digito qui eum alicui abs-

sciderit et ei probatum fuerit pectet centum solidos sin autem pro quolibet istorum iuret cum duodecim vicinis uel suo pari respondeat [*Carta*, pág. 167] ut est dictum.

DE EO QUI HOMINEM CASTRAUERIT.

Similiter mando quod quicumque hominem castrauerit et ei probatum fuerit, pectet ducentos aureos alfonsies et exeat inimicus si autem negauerit, saluet se cum duodecim vicinis uel suo pari respondeat ut superius est ostensum.

DE EO QUI DEPRENSUS FUERIT CUM UXORE UEL FILIA.

Verumtamen si cum sua uxore uel cum filia deprehensus fuerit et illum caponauerit et hoc probare potuerit nichil pectet nec exeat inimicus.

DE EO QUI CRUS FREGIT.

Similiter quicumque alicui crus fregerit et ei probatum fuerit pectet sexaginta solidos et si pedem absciderit et ei probatum fuerit pectet centum aureos alfonsies sin autem iuret cum XII uicinis, uel suo pari respondeat ut superius est ostensum ⁴⁴.

DE EO QUI PALUM PER ANUM MISERIT.

Item quicumque alicui extra domum suam palum per anum ⁴⁵ miserit et ei probatum fuerit pectet ducentos aureos alfonsies et exeat in perpetuum inimicus sin autem saluet se cum duodecim uicinis, uel iuret solus et suo pari respondeat quod quereloso magis placuerit, ut est forum.

Preterea mando quod quicumque in placitis porte iudicis uel in curia alcaldum in die ueneris siue [fol. LXXVII vto.] in concilio siue in mercato calumniam fecerit dupplatam si percuserit pectet illam si probatum fuerit, iuxta forum, sin autem iuret solus et sit creditus blasphematus. Eodem modo pectet iudex uel alcaldu qui socium suum percuserit et ei probatum fuerit omnes calumnias dupplatas, quescumque fecerit iuxta forum.

Similiter quicumque militem ui de equo descenderit et ei probatum fuerit, pectet sexaginta solidos sin autem aduersarius iuret solus. Si quis hominem in ludo cum calce uel aliter percuserit nichil pectet nisi [*Carta*, pág. 168] percussus firmare potuerit se essem iam expeditum de illo loco siue ludo quare si quis post expeditionem ludi aliquem percuserit et ei probatum fuerit, pectet quamcumque calumniam fecerit iuxta forum, sin autem iuret solus aduersarius et credatur

44 En *Carta*, pág. 167, esta disposición está colocada antes.

45 *Carta*, pág. 167, traduce: "por la natura".

Item si quis in sodomitico uitio deprehensus fuerit, et ei probatum fuerit comburatur. Si quis alicui dixerit ego te uiciaui per anum et probatum fuerit ambo pariter comburantur sin autem qui tale nefas dixerit, si manifestus extiterit uel quod hoc dixit ei probatum fuerit, solus sine remedio comburatur.

DE EO QUI HOMINEM SORDIDAUERIT.

Item quicumque hominem percuserit cum ouo, aut cum butello, aut cum cucumine, siue cum alia re que hominem sordidare poterit et ei probatum fuerit, pectet sexaginta solidos sin autem iuret solus aduersarius et credatur.

DE EO QUI IMUNDUM ALICUI COMEDERE FECERIT.

Similiter si quis alicui aliquid imundum fecerit uiolenter uel fraudulenter comedere, uel in ore siue in facie illud posuerit et ei probatum fuerit, pectet centum solidos sin autem iuret solus ut forum precipit, et credatur.

DE EO QUI CANTILENAM MALAM COMPOSUERIT.

Similiter quicumque cantilenam malam causa dedecoris de aliquo fecerit siue composuerit et ei probatum fuerit pectet decem aureos [fol. LXXVIII] alfonsies sin autem iuret solus et sit creditus blasphematus.

DE EO QUI ALICUI MEMBRUM DAPNIFICAVERIT.

Item quicumque hominem in aliquo membro percuserit si illa occasione uim membri ammiserit pectet calumniam sicut de membro absciso in quo sit percussio sicut superius est predictum.

DE PASCUIS SANCTE MARIE ET MONTANIS.

Mando similiter quod si peccora uel iumenta siue armenta extraneorum in pascuis ad pascendum terminum Sancte Marie [*Carta*, página 169] ⁴⁶ intrauerit concilium montet illa; et de toto suo termino sine calumnia expellantur.

DE POPULATIONIBUS IN TERMINO CONSTITUTIS.

Similiter mando quod omnes populationes que in termino Sancte Marie ⁴⁷ contra uoluntatem concilii facte fuerint non sint stabiles; set concilium sine calumnia ipsas diruat et disperdat.

⁴⁶ *Carta*, pág. 169: "Albarazín."

⁴⁷ *Carta*, pág. 169: "Teruel."

QUOD OMNES POPULATORES SANCTE MARIE UNUM FORUM HABEAT ET CALUMNIAM.

Item mando quod si aliquis comites uel potestates aut infançones, siue milites siue sint regni mei siue regni alterius ad Sanctam Mariam populari uenerint tales calumnias et tale forum habeant quales populatores alii tam de uita quam de morte.

DE EO QUI CUM MERCIMONIO UENERIT AD HANC CIUITATEM.

Praeterea mando quod omnis homo qui cum mercimonio ad Sanctam Mariam ⁴⁸ uenerint siue sit christianus siue iudeus, uel etiam sarracenus, sit securus ab omnibus et nemo ipsum pignoret nisi fideiussor fuerit siue debitor manifestus et qui illum pignorauerit et probatum fuerit, pectet concilio centum aureos alfonsies qui ponantur in hedificio murorum et turritum, et dupplata reddat pignora quereloso.

DE EO QUI MAURUM COMPARAUERIT PRO QUO CAPTIVUM DARE VOLUERIT.

Mando etiam quod quicumque sarracenum comparauerit pro quo capitvm christianum dare uoluerit [fol. LXXVIII vto.] dominis mauri accipiat precium quod ei constitit, et de lucro decem aureos alfonsies et sarracenum tribuat, ut est forum. Si forte postquam maurus testificatus fuerit dominus ipsum uendiderit uel modo aliquo malemiserit dominus mauri christianum de captiuitate extrahat recipiendo precium supradictum.

DE EO QUI SE IACTAUERIT DE UXORE ALIENA.

Quicumque de uxore aliena se iactauerit et ei probatum [*Carta*, página 170] fuerit, pectet trecentos solidos, et exeat inimicus sin autem saluet se cum duodecim uicinis uel respondeat suo pari. Si quis etiam uxorem alienam contra uoluntatem sui uiri tenuerit siue deffenderit et ei probatum fuerit pectet trecentos solidos, et exeat inimicus sin autem saluet se, ut superius est ostensum.

QUOD NEMO RESPONDEAT PRO CONSIPIO.

Mando itaque quod nemo pro consilio aliquo respondeat uel pectet calumnia nisi ille tantum modo qui consilium uendendi christianum dederit iuxta forum. Quia iste talis debet respondere cum pulsatus fuerit ullo modo. Similiter si maurus alicuius hominem percusserit uel aliquid dapnum fecerit dominus eius pectet quamcumque calumniam fecerit, uel mittat dapnatorem in manibus querelosi. Tamen dominus mauri eligat quod sibi placuerit de his dictis.

⁴⁸ *Carta*, pág. 169: "Albarazía."

DE EO QUI ARMA UENDIDERIT SARRACENIS.

Et quicumque arma in terra sarracenorum detulerit et ibi ea uendiderit et ei probatum fuerit pectet centum aureos alfonsies ad opus turrium et murorum.

Quod si pectare noluerit uel nequuerit suspendatur sin autem iuret cum duodecim uicinis, uel ad reptum respondeat quod concilio magis placuerit de predictis.

DE UIOLATIONE MONUMENTI.

Similiter mando quod quicumque hominem desepelierit uel pannos mortuorum furatus fuerit, et ei probatum fuerit, pectet pro qualibet D. solidos [fol. LXXIX] quasi ipsum de domo sua expulerit uiolenter. Si quis etiam lapides sepulcri furatus fuerit uel aliter ipsos ceperit et ei probatum fuerit, ut de furto alio tenetur ut forum est, respondere sin autem iuret cum duodecim uicinis pro his omnibus et credatur.

QUOD NEMO SINE QUERELOSO RESPONDEAT.

Item mando quod nemo pro calumnia respondeat sine quereloso [Carta, pág. 171.]

DE OCCISSO ABSQUE PROPINQUIS.

Similiter quicumque hominem non habentem propinquos occiderit diffidiet eum dominus in cuius radice steterit et colligat calumnias iuxta forum. Si uero in radice aliena non steterit diffidiet pro eo ille quem occisus propinquum fecerit et preceperit colligere calumnias iudicatas. Si autem sine lingua transierit et in radice aliena non steterit diffidiet pro eo et calumnias colligat qui eum sepelierit et in sua domo ei maiorem seruicium fecerit et honorem.

DE BESTIA AD MEDIETATEM.

Similiter quicumque suam bestiam ad medietatem dederit et alius ipsam perdiderit perditor pectet medietatem bestie et non magis faciendo eam suus dominus ut forum precipit quantum ualet. Si uero bestia obierit uel interierit iurando quod culpa sua non est mortua nichil pectet.

DE EO QUI REM SUAM TENENDO ALICUI PECIERIT.

Mando etiam quod quicumque rem suam tenendo eam alicui petierit et ei probatum fuerit, sicut fur ipsam dupplatam pectet et reficiat illi cui petita fuerit illa causa, et insuper pectet nouenas palacio nisi possessor ab aliquo ipsam emerit, ut est forum.

DE EO QUI ADCOMODATUM NEGAUERIT.

Quicumque accomodatum, uel aratium, uel furcam uel uenti labrum, et huiusmodi non dederit cum requisitum fuerit et eo probatum fuerit, pectet quodcumque dampnum inde euenerit usque ad quinque solidos sacra [fol. LXXIX vto.] mento querelosi a quinque usque ad decem solidos sacramento querelosi et unius uicini a decem et supra sacramento querelosi et duorum uicinatorum.

DE LATRINIS.

Item quicumque latrinam ad oculum alicuius callis dischoopertam tenuerit pectet cotidie decem solidos, quousque ipsam cohoperiat sicut decet alia uero latrina que ad oculum [Carta, pág. 172] callis non fuerit si fedorem calli siue uicinitati fecerit moneatur dominus latrine ut fedorem prohibeat et si post ammonicionem usque ad diem tercium dominus latrine fedorem non prohibuerit, pectet cotidie quinque solidos donec prohibeat hunc fedorem. Pro istis uero calumniis almutağaph pignoret et cum quereloso illas diuidat iuxta forum.

DE EXPEDICIONE UNI UICINI A COLLACIONE.

Preterea mando quod nulla collacio pro uicino respondeat qui sibi datus non fuerit uel scriptus non fuerit in patrone. Similiter uicinus aliquis nunquam se de collacione expediat donec omnis peccunia soluta uel paccata fuerit pro qua illa collacio ipso existente uicino fuerit obligata. Post expedicionem itaque non tenentur respondere pro obligatione collacionis facta postea seu pro debito ut est dictum. Expedicio autem collacionis siue acconmendatio fiat in die sabbati ad uesperas uel in die dominica ad finitam missam. Expeditio uero siue accomodatio facta aliis diebus siue horis non valeat iuxta forum. Si quis in collacione portellum concilii habere uoluerit ipsum non habeat nisi per annum unum primitus fuerit comendatus.

DE EO QUI UETEREM THESAURUM INUENERIT.

Concedo etiam uobis quod quicumque thesaurum ueterem inuenerit in omni termino Sancte Marie ⁴⁹ ipsum habeat immunem et liberum. Et pro ipso domino [blanco] non respondeat siue alio domino huius ciuitatis. Set tamen si quis in hereditate aliena thesaurum [folio LXXX] aliquem inuenerit et ei probatum fuerit, dominus hereditatis de illo medietatem habeat suo iure.

⁴⁹ Carta, pág. 172: "Albarazín."

QUOD CELONEARIUS SANCTE MARIE NON EXIGAT LEZDAM.

Similiter mando quod quicumque celonearius Sancte Marie ⁵⁰ non exigat lezdam [*Carta*, pág. 173] siue pedaticum nisi illud quod de iure debet exigere siue in ciuitate Sancte Marie siue extra. Et licet mercator in ciuitatem non pacet pedaticum si per caminum ierit, et lezdarius illum in ciuitatem assecutus fuerit accipiat pedaticum quod de iure debet accipere et non aliam calumniam uel etiam illum non faciat remeare.

POST DIMIDIUM ANNI OFFICIO DIMISSO OFFICIALIS NON RESPONDEANT SI DOMOS POPULATAS TENUERINT.

Mando etiam quod si iudex uel notarius, siue alcaldes aut almutazaph, aut deambulator, uel sagio siue collector domos populatas in ciuitate tenuerint postquam officium concilii dimiserint, post dimidium annum pro pignoribus non respondeat, uel pro rebus aliis que officio pertinent nisi ante dimidium annum ab illo fuerint requisite. Si uero domos populatas non tenuerint pro ipsis tenentur omni tempore respondere.

DE DISCEPTANTIBUS CHRISTIANORUM ET IUDEORUM.

Item mando quod si christianus et iudeus super aliquo disceptauerint duos alcaldes uicinos faciant quorum unus sit christianus et alter ut forum precipit sit iudeus. Et si forte alicui disceptancium iudicium illorum non placuerit appellet se ad quatuor alcaldes uicinos Sancte Marie ⁵⁰ quorum duo sint christiani, et duo alteri sint iudei. Et in illis quatuor iudicium eorum finiat iuxta forum. Nam cuiquam ab istis quatuor se appellauerit sciat se causam illam ut forum precipit ammissurum. Isti autem alcaldes caueant ne aliud eis iudicent nisi quod forum precipit Sante Marie ⁵⁰.

DE TESTIBUS INTER IUDEO ET CHRISTIANO.

Firme autem inter christianum et iudeum sint christianus et iudeus uicini, et istorum testimonio [*Carta*, pág. 174] omnis res que negate [folio LXXX vto.] fuerint, sint credite, et etiam manifeste. Et quicumque firmare debuerint firmet super pignora dupplum ualencia aut super suum pedem ut forum est huius ciuitatis Et si christianus pedem suum miserit et inde conuictus fuerint, iudex ipsum teneat captum in carcerem donec pectet.

DE IUDEO QUI EXTRA CARCEREM DEBITOREM TESTIFICATUS FUERIT.

Et si forte iudeus extra carcerem christianum cautum testificatus fuerit, iudex mitat christianum in captione iudei donec pectet. Simi-

⁵⁰ *Carta*, pág. 173: "Albarazín."

liter si iudeus pedem suum miserit et conuictus fuerit teneat illum captum in carcere domini ille qui fuerit albedinus.

DE CHRISTIANO QUI EXTRA CARCEREM DEBITOREM TESTIFICATUS FUERIT.

Et si christianus extra carcerem iudeum captum testificari potuerit tunc albedinus mitat iudeum in captione christiani, donec pectet.

DE PIGNORIBUS PRO TESTIMONIO MISSUS.

Ille etiam siue sit christianus siue iudeus qui pignora super firmas in dupplum miserit et usque ad nouem dies ea non redimerit penitus illa perdat. Quod si albedinus ita non fecerit et ei probatum fuerit, pectet iudici decem aureos alfonsies et insuper querelosus pignoret quicquid de rebus iudeorum extra alcaceriam inuenerit sine calumnia iuxta uotum. Predictos autem decem aureos iudex diuidat cum quereloso.

DE IUDICE QUI IUSTICIAM FACERE NOLUERIT.

Similiter si iudex ut dictum est iudeo non satisfecerit et ei probatum fuerit pectet albedino decem aureos alfonsies et insuper iudeus pignoret quicquid de rebus christianorum habere potuerit ullo modo.

DE PIGNORACIONIBUS INTER JUDEUM ET CHRISTIANUM.

Si christianus ut dictum est iudeo quereloso satisfacere noluerit, iudeus in domo christiani pignoret cum quodam christiano uicino ut forum est huius ciuitatis. Et si iudeus uicinus radicatus fuerit ipse teneat pignora iuxta forum. [*Carta*, pág. 175.] Si autem iudeus radicatus non fuerit, ille uicinus cum quo pignorauerit teneat pignora iam predicta. Similiter si iudeus alcaldes facere noluerit uel christiano satisfacere, tunc [fol. LXXXI] christianis in domo iudei pignoret cum quodam iudeo uicino Sancte Marie et teneat christianus illa pignora si uicinus in ciuitate fuerit radicatus. Si uero christianus radicatus non fuerit, iudeus cum quo pignorauerit teneat pignora suo posse.

DE EO QUI SINE PRECEPTO QUERIMONIOSI PIGNORA DEDERIT.

Si forte christianus aut iudeus qui pignora tenuerit sine precepto querelosi domino suo pignora reddiderit, et ei probatum fuerit pectet decem aureos alfonsies iudici, uel albedino et etiam quereloso. Et si christianus uicinus cum iudeo quereloso pignorare noluerit et ei probatum fuerit pectet quinque solidos, ut est forum. Pro ista uero calumnia, iudex pignoret, et ipsam diuidat cum quereloso.

DE VICINO QUI CUM IUDEO PIGNORARE NOLUERIT.

Similiter si iudeus uicinus cum christiano quereloso pignorare noluerit et ei probatum fuerit pectet quinque solidos, et pro ista calumnia albedinus pignoret, et ipsam diuidat cum quereloso.

DE CHRISTIANO QUI PIGNORA DEFENDERIT.

Item si christianus iudeo pignora deffenderit uel portam illi aperire noluerit, iudex ipsum pignoret pro petitione et calumnia quinque solidos sufficientia, et hanc calumniam iudex diuidat cum iudeo.

DE IUDEO QUI PIGNORA DEFENDERIT.

Si iudeus christiano pignora deffenderit uel abstulerit albedinus ipsum pignoret pro petitione sufficientem et calumnia quinque solidos, et hanc calumniam cum christiano diuidat albedinus.

DE IUDICE QUI CUM IUDEO PIGNORARE NOLUERIT.

Verumtamen si iudex pro iudeo ut dictum est pignorare noluerit, et ei probatum fuerit, albedino et quereloso pectet decem aureos alfonsies.

DE ALBEDINO QUI CUM IUDEO PIGNORARE NOLUERIT.

Similiter si albedinus cum iudei pignorare noluerit, et ei probatum fuerit, pectet decem aureos alfonsies iudici et quereloso.

⁵¹ DE LOCO ET HORA PLACITORUM. [*Carta*, pág. 176.]

Placita uero inter iudeos et catholicos sint ad portam alcaçerie et non sinagoge hora uero placitorum sit dicta matutinali misa in ecclesia Sancte Marie usque ad terciam. Cum uero ad terciam pulsa [folio LXXXI vto.] uerint placita includantur. Et qui ad placitum non uenerit, cadat a causa

DE SACRAMENTO IUDEI ET CHRISTIANI.

Pro omni etiam petitione siue sint christiani siue iudei iurent secundum morem Sancte Marie ⁵², et credantur. Et si christianus, uel iudeus ita iurare nouerit cadat causa.

DE STIPULACIONIBUS CHRISTIANORUM ET IUDEORUM.

Item si christianus pro sua pecunia iudeum debitorem receperit et iudeus uxorem aut filios habuerit cum eo se faciant debitores. Quia si

⁵¹ La carta añade un capítulo del "Albedi que con xristiano non quisiere prender".

⁵² *Carta*, pág. 176: "Albarazín."

debitores ut dictum est se non fecerint et iudeus debitor obierit siue affugerit uxor siue illius filii pro illo debito minime respondebunt. Si uero christianus ipsos debitores acceperit et iudeus obierit siue affugerit uxor eius et filii illud debitum totum soluant. Similiter si iudeus pro sua pecunia christianum debitorem receperit et uxorem et filio cum eo se debitores non fecerit, et si christianus fugerit uel obierit filii siue uxor iudeo non respondeant pro illo debito iuxta forum. Si autem se debitores fecerint pectent cum necesse fuerit, ut est forum.

DE PACTIONIBUS IUDEORUM ET CHRISTIANORUM.

Omnis pactio qui inter iudeum et christianum coram testibus facta fuerit sit firma et stabilis excepto pacto usure, quia usura non debet crescere nisi dupplum in capite anni et secundum hanc rationem iudeus unius mensis usuram exigat, ut alterius temporis tam breve quam longum in quo peccuniam suam dederit ad usuram. [*Carta*, pág. 177.]

PRO PECUNIA USURE.

Peccunia autem usure postquam dupplata fuerit amplius non lucretur.

DE PIGNORIBUS QUI IUDEO CHRISTIANUS USUS FUERIT.

Et si forte iudeus pignoribus christiani usus fuerit in alcaçeria siue extra et ei probatum fuerit reddat dupplata pignora iuxta forum. Veruntamen si pactio inter eos fuerit quod iudeus utatur pignoribus et hoc iudeus probare potuerit eis sine calumnia potest uti.

DE PECCUNIA SUPER PIGNORIBUS DUPPLATA.

Iudeus uero faciat pignora uendere postquam pec [fol. LXXXII] cunia dupplata fuerit in capite anni, et a uenditore publico defferantur pignora per III dies. Et si aliquid de peccunia paccata superauerit reddatur domino pignorum ut est forum.

DE CHRISTIANO QUI PIGNORA SUA UOLUERIT UENDERE.

Similiter in quacumque hora christianus sua pignora uendere uoluerit, iudeus uenditori donet pignora et uenditor iudeo respondeat et iudeus peccuniam suam accipiat et quod residuum fuerit reddat domino pignorum, ut est dictum.

DE SACRAMENTO IUDEI SUPER PIGNORA.

Item si christianus et iudeus super aliquo disceptauerint quod testibus discuti nequeat, iuret iudeus in manu tenendo pignora, si tamen habet? super illa pignora et credatur.

SI CHRISTIANUS CUM IUDEO FIRMARE NOLUERIT.

Similiter mando quod si iudeus cum christiano illud quod uiderit firmare noluerit, et ei probatum fuerit, dupplet totam petitionem hoc idem iudicium christianus habeat si cum iudeo firmare noluerit ut est dictum.

QUOD CHRISTIANI ET IUDEI SIMILITER HABEANT PLACITA.

Quanto autem christiani placita habuerint et iudei similiter habeant iuxta forum Sancte Marie excepto sabbato et eorum ceremoniis iuxta legem.

QUOD VICINI CHRISTIANI IUDEI FIRMENT IN CAUSA.

Preterea sciendum est quod in Sancta Maria ⁵³ super iudeum uicinum non debet firmare alius nisi iudeus et christianus uicini qui fuerint in hac ciuitate. Similiter [*Carta*, pág. 178] super christianum uicinum non firmet alius nisi iudeus uicinus et christianus ut superius iam est dictum.

QUOD FIRME CHRISTIANI ET IUDEI NON RESPONDEANT AD REPTUM.

Firme autem iudei et christiani ad reptum non respondeant ullo modo ad utilitatem et municionem huius ciuitatis.

QUOD NEMO AD UENDENDUM EXTRAHAT [ARMA] AB URDE.

Per forum statuo quod christianus siue iudeus uel etiam sarracenus arma lignea siue ferrea de hac ciuitate non extrahat ad vendendum. Et si quis ea aliqua parte ad uendendum extraxerit et ei probatum fuerit, pectet viginti aureos alfonsies et quicumque ei uim fecerit et arma sibi abstulerit, nichil pectet. Similiter nulla arma [fol. LXXXII^o vto.] uel uasa aurea uel argentea in Sancta Maria ⁵⁴ mortificentur.

DE IUDICIO QUOD CHRISTIANO ET IUDEO IN CURIA DATUM FUERIT.

Preterea mando quod omne iudicium quod in curia alcaldum iudeo et christiano datum fuerit sit firmum et stabile, et non sit ab aliquo appellandum.

DE PIGNORIBUS QUE IUDEUS OSTENDERE NOLUERIT.

Item si iudeus pignora tenuerit et christianus ea redimere uoluerit si statim ei pignora ostensa non fuerint iudeus perdat lucrum peccunie, iuxta forum. Set tamen conuenit quod christianus prius ostendat peccuniam, quare si peccuniam non ostenderit, iudeus non tenebitur illi

53 *Carta*, pág. 177; en blanco el nombre del lugar.

54 *Carta*, 178; en blanco.

pignora ostendere nisi forte christianus dixerit quod tradat ea ut forum est uenditori.

DE CHRISTIANO QUI IUDEUM PERCUSERIT AUT OCCIDERIT.

Item si christianus iudeum percuserit aut occiderit et ei probatum fuerit ut forum inter iudeum et christianum precipit, pectet D. solidos sin autem pro percusione iuret solus aduersarius et credatur. Si forte iudeus christianum percusserit uel occiderit et ei probatum fuerit pectet quamcumque calumniam fecerit ad forum Sancte Marie ⁵⁵ siue autem pro percusione iuret solus iudeus et sit creditus iuxta forum. Pro occisione uero saluet se cum [*Carta*, pág. 179] duodecim uicinis iudeis ut forum precipit et credatur.

QUOD TOTA CALUMNIA IUDEI SIT DOMINI HUIUS CIUITATIS ET NON ALTERIUS.

Set est sciendum quod iudeus non habet partem in sua calumnia siue sit percusionis siue homicidii quare est domini huius ciuitatis tota. Nam iudei serui Domini sunt et semper fisco dominico, deputati. Similiter iudex in calumnia iudei nouenum non habeat cum nullum sudorem in illa habeat exigendam.

DE REGIMINE EXERCITUM ET CUSTODIA CIUITATIS.

Mando preterea quod cum concilium contra suos hostes exercitum facere uoluerit antequam proficiscantur de unaquaque collacione ponant uigiles qui die ac nocte uigilent et ciuitatem custodiant omni dapno. Item notandum est quod duo alcaldes adiu [fol. LXXXIII] rati remanere debent cum iudice facticio quem annalis iudex sua uice reliquerit ut est forum. Et iste iudex cum duobus alcaldibus ciuitatem custodire faciant ut esta dictum. Sit itaque in foro Sancte Marie ⁵⁶ quod postquam concilium de ciuitate exierit omnes ignoti de ciuitate Sancte Marie expellantur. Post solis occasum si uigiles siue excubie aliquem de nocte per calles ambularem inuenerint, ignem non portantem, custodes omnes eximias illius accipiant et mitant illum in captione concilii usque mane. Mane autem facto tradant eum in concilio et si uicinus uel filius uicini fuerit nudus sit in concilio, absolutus. Set si forte ignotus fuerit, suspendatur. Predicti tunc uigilis de incendio ciuitatem custodiant et habitatores domorum moneant ut quilibet ignem custodiat sua domo. Et si forte quod absit aliquod incendium enuenerit omnes prius [*Carta*, pág. 180] ad portas ciuitatis ire properent et eas muniant quo facto de inde ad ignem reddeant extinguendum, hoc

⁵⁵ *Carta*, pág. 178: "Teruel", soberraspado.

⁵⁶ *Carta*, pág. 179: "Teruel", soberraspado, de letra posterior.

ideo dictum est nam multociens contigit quod quidam uolentes ciuitatem tradere fecere in ciuitate incendium quatenus dum omnes homines in extingcione ignis intenti fuerint ipsi liberius portas aperuerunt et hostes contrarios receperunt. Mando preterea quod si forte aliquis in ciuitate suspectus fuerit a quo periculum immineat predictus iudex cum alcaldibus illum de ciuitate expellant et eiciant uel ipsum captum teneant quousque concilium reddeat in hac ciuitate. Similiter hoc modo haec ciuitate messiuo tempore custodiatur.

DE MERCEDE VIGILUM CIUITATIS.

Illi etiam qui de exercitu ex precepto iudicis et concilii ad custodiendam ciuitatem remanserint habeant singulas caballerias de acquisitione exerciti iuxta [fol. LXXXIII vto.] forum hoc ideo statuitur ne propter illos qui remanserint tributus crescat concilio siue pecta.

DE EO QUI SINE PRECEPTO CONCILII AB HOSTE REMANSERINT.

Item omnis miles tan ciuitatis quam aldearum qui de exercitu remanserit sine precepto concilii, pectet quinque solidos et omnis pedes qui similiter remanserit pectet II solidos et dimidium nisi extra terminum fuerit uel infirmus.

QUOD DOMINUS DOMUS PROFICISCATUR IN EXERCITU.

Dominus itaque domus uadat in exercitum si compos fuerit et pro nullo alio se excuset. Set si forte dominus domus senex uel infirmus fuerit mitat loco suo suum filium uel sobrinum potentem qui non sit mercenarius sue domus.

QUOD ARMA SINT PORTANDA IN OSTE ET HABEANT PORCIONES.

Mercenarii autem nequeunt excusare [*Carta*, pág. 181] suum dominum profectu exercitus iuxta forum. Miles uero qui in hostem scutum et lanceam et ensem non portauerit dimidiam portionem accipiat iuxta forum. Similiter pedes qui lanceam et cultellum non portauerit nichil accipiat de hoc lucro. Sagitarius autem miles in arce illa doctus qui archi ballistam cum duabus cordis et CC sagitas portauerit pro ipsa accipiat integram portionem, pro alia uero nichil. Similiter ballistarius pedes qui archum uel ballistam cum duabus cordis et cum sagitis secum portauerit pro ea accipiat dimidiam portionem pro alia uero nichil. Lorica cum galea integram habeat portionem lorica sine almofari et sine galea dimidiam habeat portionem. Similiter lorica equi si completa fuerit integram portionem habeat suo iure. Cathena cum duodecim collaribus habeat similiter integram portionem et secundum hoc computum accipiat illa que minus habuerit, ut est forum.

DE ELECCIONE SPECULATORUM.

Item mando quod postquam totus exercitus coadunatus fuerit ibi iudex et alcaldes de unaquaque collacione bona fide speculatores [folio LXXXIV] eligant habentes ut conuenit bonos equos quos vulgus convocat talaeros. Et si forte iudex et alcaldes aliquem speculato- rum non habentem bonum equum uiderint uel ipsem esse imbecillem uel debilem ipsum eiciant, et ponant alium vice sua.

DE MERCEDE SPECULATORUM.

Et iste speculatores pro mercede sui laboris unusquisque habeat viginti solidos suo iure. Et si forte exercitus nichil lucrari potuerit speculatores nichil accipiant de predictis. Speculatores autem debent ire secundum preceptum et voluntatem iudicis et alcaldum.

DE SPECULATORE PRO QUO DEFECTUM EUENERIT.

Speculator uero qui in totam diem aliquam minguam fecerit mercedem penitus suam perdat. Dominus itaque Sancte Marie ⁵⁷ [*Carta*, pág. 182] cum iudice et alcaldibus regat exercitum et illi etiam sint rectores exercitus quod isti perceperint iuxta uotum.

DE EO QUI RECTOREM PERCUSERIT.

Et si quis in regendo exercitu rectorem illum percuserit sine remedio dextram manum perdat.

DE HIS QUI AD LINGUAM MISERIT CAPIENDAM.

Si dominus ciuitatis cum iudice et alcaldibus aliquem ad capiendam linguam miserit ipse omnem medietatem accipiat de omnibus que lucratus fuerit et medietatem aliam concilium habeat suo iure.

UBI PAUSATAS DEBEANT SCRIBI ET CETERA.

Vbi uero exercitus panem ad pernoctandum fecerit et iam choadunatus fuerit, ibi notarius cum iudice et alcaldibus scribat per omnes pausatas homines et bestias atque arma. In introitu io ista scribere percipio quatinus si aliquis cum furto de exercitu fugerit uel nuncium ad sarracenos miserit propendi uel inueniri ualeat per pausatas. Set quare uidetur impossibile aliquem cum furto recedere uel mesagium sarracenis facere sine consensu sociorum sue pausate et consilio; ideo mando ut pro malefactis huiuscemodi [fol. LXXXIV vto.] socii qui remanserint penam illam sustineant quam ille alius sustinere deberet si capi potuisset ad voluntatem concilii Sancte Marie.

⁵⁷ *Carta*, pág. 181: "Teruel", soberraspado, de letra posterior.

DE ELECTIONE QUADRELLARIORUM.

Ea similiter die qua algaram separauerint omnes collaciones dent suos quadrellarios qui predam in die particionis diuidant dando uniuersis que fideliter suam partem.

DE SCRIPCIONE LUCRI EXERCITUS.

Ipsi quadrellarii scribere faciant tocius lucri numerum et illud scribant super tales homines, quod si forte inde aliquid perdiderint ipsi ualeant illud reficere et paccare [*Carta*, pág. 183.] Similiter quadrellarii faciant scribere et custodire fideliter omnes mauros et bestias, et pecora, et armenta, et omnia alia que fuerint adquisita. Et quicumque custodum ad diem particionis illud quod tenuerint sicut scriptum fuerit non reddiderit secundum quod concilium preceperit peccet illud.

QUOD BESTIE EXERCITUS SINT IN POTESTATE QUADRELLARIORUM IUDICIS ET ALCALDUM.

Equitature uero sint in potestate quadrellariorum et iudicis et alcaldum. Et si isti aliquam bestiam male tractare uiderint, illam ei auferant et dent alii, qui custodiat ipsam bene.

QUOD QUADRELLARII DENT BESTIAS VULNERATIS ET DEFECTIS.

Preterea quadrellarii omnis vulneratos et infirmos uideant, et senes atque defectos tocius exercitus et dent eis bestias que ipsos usque in diem particionis deferant, atque ducant. Et si forte quadrellarii hoc ita non fecerint, iudex et alcaldes pignorent eos cotidie pro II solidos et de istis nummis quos quisque quadrellarius per se peccauerit conducant bestias que vulneratos et infirmos atque senes deferant et defectos.

DE DIE PARTICIONIS.

Cum autem ad diem particionis uenerint primitus herectent bestias atque vulnera siue arma et capciones et custodias captiuorum.

QUOD NON DETUR QUINTUM DE MAURO QUO PRO CHRISTIANO DARE UELINT.

Tamen de mauro quem pro captivo dederint tam militer quam pedites, et de portionibus sanctorum ut forum precipit non dent quintum. Similiter non dent quintum de rebus aliis [fol. LXXXV] nisi solum modo de mauris, et bestiis, et peccoribus et armentis.

QUOD BESTIE SIT RESTITUENDE ET QUE NON.

Erectent autem bestias quas mauri percusserint uel occiderint, siue crepuerint in hoc facto. Et qui equum perdiderit pro ipso accipiat quantum quisque pro illo equo cum uno milite iurauerit ut est forum. Et similiter pro alia bestia ita iure, asini uero nullam erectam habeant, set tamem ut [*Carta*, pág. 184] equi accipiant portionem. Pro plaga que os fractum habuerit habeat viginti solidos, et pro plaga que transierit habeat decem solidos, et pro omni qualibet plaga alia habeat quinque solidos suo iure. Iste sunt herectiones tam hominum quam bestiarum que vulnerate fuerint, alie erectiones hominum tan de oculis quam aures et abcise alie uel perdita membra... reto in noueno folio pro omni termino Sancte Marie.

DE MERCEDE MEDICI.

Et est sciendum quod cirorgicus hoc precium debet accipere pro precio sanandi uulnera et non magis, siue in ciuitate siue extra scilicet pro plaga que ex ipso ictu os fractum habuerit viginti solidos et pro aliis plagis ut dictum est de erectis.

DE MERCEDE PASTORUM.

Pastores similiter tam bacharum quam omnium habeant singulas oues quas elegerint iuxta uotum. Custodes captiuorum pro unoquoque captivo unum vicesimum habeant et similiter qui maurum ceperit pro unoquoque unum vicesimum habeat iuxta forum.

DE PASTORIBUS ELIGENDIS.

Similiter omnes pastores et custodes captiuorum die ac nocte semper custodiant usque in diem particionis illud quod eis datum fuerit ad custodiendum. Et tam pastores quam custodes de unaquaue collatione ponantur equaliter iuxta forum.

DE SUPERLEUATORIBUS PASTORUM.

Set tamen tam pastores quam custodes primo dent superleuatores sufficientes ut forum precipit per quos concilium directum habeat cum opus fuerit et necesse.

DE EO QUI MILITEM DEROCAUERIT.

Mando preterea quod si miles aut pedes [fol. LXXXV vto.] sarracenum militem uel alium quemlibet anaciatum ad portam ciuitatis siue castelli, siue uille derrocauerit equum pro suo habeat [*Carta*, pág. 185] iuxta forum. Et qui eum alibi derrocauerit scutum uel sellam, uel enssem accipiat quod istorum magis uoluerit iuxta uotum.

DE EO QUI IN CASTELLUM INTRAUERIT.

Similiter miles aut pedes qui castellum uel turrem primitus intrauerit unum maurum habeat de illis qui intus inuenti fuerint iuxta forum. Et si duo uel plures intrauerint in simul communem habeant illum maurum.

DE ARMIS RESTITUENDIS.

Similiter si miles uel pedes lanceam cum signiculo uel sine signaculo (*sic*) ad portam castelli siue ville in corpore mauri perdidit pro lancea cum signiculo habeat II aureos uicesimum. Et pro lancea sine signaculo habeat unum aureum uicesimum. Similiter cuicumque arma in bello campestre perdita fuerint restaurentur.

DE EO QUI CAPTIUATUS FUERIT DE EXERCITU.

Item mando quod si miles uel pedes de exercitu captiuatus fuerit arma ipsius et bestia erigantur.

DE CAPTIUO REDIMENDO.

Similiter si ille captiuus christianus miles fuerit et in exercitu miles sarracenus captiuatus fuerit pro quo illum habere valeant sibi detur. Si forte ille captiuus pedes fuerit dent pro eo alium peditem de captiuis.

DE CAPTIUO REGE UEL ALCAIDO.

Item mando quod si maurus rex uel alcaydus qui castellum uel uillam teneat captus fuerit et dominus huius ciuitatis ipsum habere uoluerit, dando C. aureos alfonsies illis qui sarracenum captiuauerint, uel comparatum habuerint ipsum habeat et sit domini. Ceteros autem captiuos tan diuites quam pauperes quicumque ipsos lucrari potuerint ipsos habeant dando quintum liberos et inmunes.

DE CARNIBUS DIUIDENDIS.

Alcaldes itaque cum quadrellariis [fol. LXXXVI] dent carnes de armentis raptis et peccoribus toti exercitui per collaciones equaliter et domino Sancte Marie ⁵⁸. Si quis enim carnes aliter ceperit et ei probatum fuerit [*Carta*, pág. 186] aures sine remedio mutilentur.

QUOD LUCRUM DEBEAT PARTIRI ET AD PARTICIONEM TRADI.

Cum uero ad diem particionis uentum fuerit omnia quecumque lucrata fuerint ad particionem ducantur ut sunt sarraceni et bestie, ar-

58 *Carta*, pág. 185: "Castiel."

menta et peccora, uestes et suppellectilia aurum et argentum et omnis peccunia qui ibi lucrata fuerit atque arma excepto cibo sarraceno quem non debet diuidi iuxta forum.

DE PAUSATA QUE SUSPECTA FUERINT.

Similiter iudex et alcaldes si forte suspicionem habuerint omnes pausatas perscrutentur et postulent et apud quem furtum repertum fuerit sit exsors in omnibus et insuper tonsus in crucibus auribus mutiletur.

DE EO QUI SE BIS SCRIBERE FECERIT.

Similiter si aliquis se bis scribere fecerit, et ei probatum fuerit, omnem hanc penam sustineat sicut superius scriptum est de latrone. Similiter si aliquis suos homines totos non scripserit ut furtum faciat uel ad sarracenos mitat nuncium, et ei probatum fuerit quod sub malo ingenio illud fecerit de illo faciant sicut dictum est de latrone.

DE PORTIONIBUS VEXILLI.

Item mando quod vexillum Sancte Marie concilii sex caballerias habeat suo iure et omnes istas portiones iudex sibi accipiat iuxta forum. Tamen mando quod si vexillum alicuius domini uel alterius concilii plures portiones acceperit tot portiones accipiat vexillum concilii Sancte Marie. Set tamen de istis portionibus iudex sex caballerias suo iure habeat et ceteras concilium diuidat Sancte Marie.

DE PORTIONIBUS CONDOCIS.

Similiter omnis condux siue adalil qui notus fuerit duas accipiat portiones.

DE EO QUI TALAM VOCIFERAUERIT.

Quicumque in exercitu tala vociferauerit sit exsors [fol. LXXXVI vuelto] in omnibus et pectet decem aureos [*Carta*, pág. 187] alfonsies iudici et alcaldibus et omni exercitui, ut est forum.

DE EO QUI LUCRUM PARTICIONIS NON DEDERIT.

Similiter quicumque de exercitu aliquid tenuerit et in die particionis quadrellariis illud non dederit dupplatam illud restituat sicut latro.

DE FORO ALMONETE.

Item quicumque de almoneta aliquid comparauerit et usque ad nouem dies peccuniam non paccauerit dupplet illam. Et si nouem diebus transactis peccuniam non paccauerit querelosus statim ei pignoret pignora uiua et mortua donec peccuniam cum dupplo habeat ut est forum.

Et si forte aliquis debitum almonete negauerit firmet querelosus cum notario et quadrellario uel cum adalile, et cum uno caualcatore uel cum duobus uicinis ut forum precipit huius ciuitatis.

DE EO QUI PRO PECCUNIA ALMONETE FIDEIUSSOREM MISERIT.

Item si aliquis pro peccunia almonete fideiussorem miserit et usque ad nouem dies ei non subuenerit et fideiussor forte dupplauerit debitor pectet quadruplum fideiussori. Et si fideiussor simplum tantummodo pectauerit devitor pectet dupplum. Preterea sciendum est quod fideiussor almonete nullum habet placitum adducendi debitorem.

DE EO QUI HOMINEM PERCUSERIT.

Quicumque in exercitu alium cum armis prohibitis percuserit, et ei probatum fuerit, perdat manum dextram iuxta forum sin autem iuret cum duobus uicinis aduersarius et credatur.

DE EO QUI SINE ARMIS PROHIBITIS PERCUSERIT.

Si uero sine armis prohibitis aliquis percuserit et ei probatum fuerit pectet quamcumque calumniam fecerit duplatam ad forum Sancte Marie iudicatam.

DE EO QUI HOMINEM OCCIDERIT.

Similiter quicumque hominem in exercitu occiderit uiuus sepeliatur sub mortuo uel sine remedio suspendatur et hoc sit in electione parentum illius mortui iuxta uotum.

DE EO QUI FURTUM FECERIT.

Quicumque forciam uel furtum fecerit [fol. LXXXVII] et probatum ei fuerit pectet illud [*Carta*, pág. 188] dupplatum sicut forum est huius ciuitatis sin autem usque ad decem solidos iuret solus a X usque ad viginti iuret cum duobus uicinis et credatur a viginti et supra iuret solus et respondeat suo pari. Quicumque petitionem concilio facere uoluerit siue sit dominus siue iudex uel alcaldu siue alius quilibet faciat eam in prima die partitionis cum uniuersum concilium preconio fuerit congregatum. Et si forte concilium uniuersum in concedendo conchors fuerit habeat ipsam stabilem atque firmam. Si uero concilium in concedendo dischors fuerit ita quod aliquis contradicat peticio friuola sit et cassa promissio siue donatium alterius diei non ualeat ullo modo.

DE EO QUI SINE PRECEPTO CONCILII ALIQUID DEDERIT.

Et si forte dominus ciuitatis aut iudex seu alcaldes siue quadrellarii uel alius quilibet ipsa die uel alia sine precepto concilii aliquid de-

derit dupplatum concilio iure latrocinii pectet illud. Et cum illud donum datum fuerit sibi sine calumnia auferatur. Et quicumque de concilio in hoc casu se querelolum fecerit et illum datorem seu receptorem pro concilio ut dictum est conuicerit ipse colligat dictam calumniam et solus ipsam habeat suo iure.

QUOD QUADRELLARII PARIFICENT COLLACIONES.

Demum quadrellarii conpartiantur acquisitionem exercitus per collaciones uel per pausata parificando eas cum notario ut est forum.

DE EO QUI USQUE AD NOUEM DIES PORTIONEM NON HABUERIT.

Et si forte quadrellarius uel adalil usque ad nouem dies alicui portionem que ei contigerit paccatam non habuerit dupplet eam quereloso et pectet iudici et alcaldibus unum aureum alfonsi. Et si forte culpa notarii istud euenerit portionem dupplatum pectet notarius et ut dictum est in cauto unum aureum alfonsi.

QUOD QUERELOSUS ALIUM DEBITOREM NON RECIPIAT.

Et nouem diebus transactis querelosus nullum alium [fol. LXXXVII uuelto] debitorem recipiat immo dupplent quadrellarii ut [Carta, página 189] est dictum. Tamen querelosus ante nouem dies habet recipere debitorem.

DE QUADRELLARIO QUI FURTUM FECERIT.

Quadrellarius qui furtum uel fraudem in particione fecerit et ei probatum fuerit ut latro pectet illud et preconetur ne amplius teneat officium concilii sua uita et preconetur ne amplius in testimonio habeatur.

DE MERCEDE QUADRELLARIORUM.

Quadrellarii itaque et scriba pro mercede sui laboris singulas caballerias habeant exceptis suis portionibus iuxta forum.

DE MERCEDE IUDICIS ET ALCALDUM.

Similiter iudex et alcaldes si exercitus bonum lucrum fecerit habeant quaternos uicesimos. Et si forte exercitus nichil adquisierit ipsi nichil accipiant de predictis.

DE CONDUCE UEL ADALILE QUI EXPEDICIONEM MINAUERIT.

Item omnis adalil qui caualgatam minauerit si unus tantum fuerit duas accipiat portiones. Quia si plures adaliles in expeditione fuerint singulas tantum portiones habeant nisi de beneplacito fuerint sibi date. Et quadrellarii quintas colligant et cum illis respondeant domino huius ciuitatis.

DE EO QUI EXPEDICIONE EQUM SUUM PERDIDERIT.

Preterea quicumque in exercitu equum perdiderit pro eo accipiat quantum eum fecerit cum uno milite et similiter in caualgata.

CONDUCES UEL ADALILES DIUIDANT PORTIONES EXPEDITORUM.

Adaliles etiam portiones caualgatorum diuidant et ipsi sint eorum iudices cum pro aliquo disceptauerint de his rebus.

DE CONDUCE QUI AD NOUEM DIES NON PACCAUERIT.

Similiter omnis adalil qui ad nouem dies suis sociis non paccauerit portionem duplatam ut forum est pectet eis. Et nouem diebus transactis querelosus nullum alium debitorem recipiat nisi adalilem uel illum qui uice dimiserit adalilis.

DE EO QUI ABSCONSAM EXPEDITORUM RAPUERIT.

Item quicumque absconsam caualgatorum rapuerit uel furauerit, et ei probatum fuerit pectet ducentos aureos alfonsies et exeat in perpetuum inimicus sin autem saluet se sicut de homicidio ut est forum.

DE EO QUI IN APPELLITUM CONCILII NON EXIERIT.

Item mando quod quicumque ad appellitum concilii non [*Carta*, página 190] exierit, si miles fu [fol. LXXXVIII] crit pectet quinque solidos, et si pedes fuerit pectet II solidos et medio iuxta forum. Si quis appellitum audierit et statim uexillum concilii die ac nocte secutus non fuerit usque ad locum ubi uexillum fuerit, pectet ut superius iam est dictum. Et si forte aliquis dixerit quod die ad nocte iuxta posse ambulauit et applicare non potuerit iuret solus et credatur.

DE EO QUI DIXERIT SE PRECONIUM NON AUDISSE.

Et si forte aliquis dixerit quod preconium appeliti non audiuit iuret solus similiter et credatur. Ille autem qui extra ciuitatem fuerit cum appellitum intonuerit si uenerit et societatem habere nequiuert cum qua uadat, nichil pectet.

QUOD MILES INFIRMUS IN APPELLITUM NON EXEAT.

Similiter infirmus et miles qui equum suum in ciuitate non habuerit, nichil pectet. Miles etiam qui equum suum ad alcancerem tenuerit uel equum linenciosum habuerit si in appellitum uel in exercitu non fuerit nichil pectet. Cum appellitus ad aldeam uenerit nisi signum non habeant extremi ad locum priorum applicent sin autem pectent ut superius iam est dictum. Ille autem qui dixerit se plus applicare non potuisse aut in

ciuitate uel in aldea non esse cum appellitur insoniat iuret ut dictum est et credatur.

DE PRIORIBUS APPELLITARIIS QUI HOSTES CONCESSERINT.

Si forte priores appellitarii desbaratum fecerint extremi qui bello non interfuerint nichil habeant de lucro quod priores fecerint nisi eorum beneplacito fuerit, iuxta forum.

DE EQUO QUI IN APPELLITO INTERIERIT.

Similiter si equus alicuius in appellito interierit uel crepuerit et dominus equi hoc probare potuerit cum uno milite pectet eum concilium ut est forum.

DE FIRMIS SUPER EQUO MORTUO.

Forum autem est quod [*Carta*, pág. 191] testes firment ipsi se equum uidere morientem et non uoluntate domini equi et etiam in utilitate concilii et non insequendo uenatum ut multi faciunt qui cum suo equo [fol. LXXXVIII vto.] fuerint impediti.

DE FIRMIS CREDITIS.

Si uero firme credite non fuerint iuret dominus equi cum uno milite quod culpa sua equus non interierit et in sacramento illo mitat precium quod ei constituit si nondum annus transactus fuerit quod cum ut dictum est comparauit. Quia si annus unus transactus fuerit potest suum equum facere cum uno milite usque ad sexaginta aureos alfonsies et recuperare ut dictum est suum equum.

QUALITER EQUUS DEBAT CONCILIO OSTENDI.

Et si forte equus alicuius crepuerit aut ei linentiam peruenerit dominus equi ostendat illud concilio usque ad diem tercium et iudex siue quadrellarius equum teneat usque triginta dies ut forum precipit compleantur. Et si forte in hoc spacio equus sanauerit detur suo domino siue autem ut dictum est concilium pectet equum.

DE EO QUI USQUE AD TERCIMUM DIEM NON OSTENDERIT EQUUM SUUM.

Et si forte dominus equi usque ad diem tercium post reuersionem appelliti iudici aut duobus alcaldibus equum linenciatum non ostenderit perdat illum. Illi uero qui in exercitum non ierint uel in appellitum non exierint post reuersionem concilii usque in diem tercium pro calumniis pignorentur. Nam post diem tercium non respondeant iuxta forum.

DE EO QUI IN CAMPESTRI BELLO CAMPUM EXPOLIAUERIT.

Item mando quod si concilium uel caualgatores, siue appellitarii pugnam campestem fecerint et antequam vexillum reuertatur ab insecutione aliquis campum spoliauerit aut furtum fecerit, et ei probatum fuerit, pectet CCCC aureos alfonsies et sit exul in perpetuum de hac ciuitate, et si... pectum non habuerit sine [*Carta*, pág. 192] remedio suspendatur, sin autem saluet se cum duodecim uicinis et sit creditus blasphematus.

DE HIIS QUI IN PRELIANTIBUS NON SUBUENERIT.

Similiter quicumque ad occulum steterit et preliantibus in succursum non uenerit uel alicubi se occultauerit aut de acie fugerit, et ei probatum fuerit, pectet CCCC aureos alfonsies et sit exul imperpetuum huius ciuitatis et si unum pectet non habuerit suspendatur.

.....

FIN